

SLUTRAPPORT

Uppdrag att stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civillsamhällesfrågor

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2022

Författare: Zarah Melander och Dharana Favilla

Webb: www.mucf.se

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) är en av regeringens utsedda hbtqi-strategiska myndigheter och verkar bland annat inom fokusområdet unga hbtqi-personers livssituation och uppväxtvillkor.

MUCF ska även enligt sin instruktion verka för att unga har meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter.

Målet för regeringens ungdomspolitik är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Att ha tillgång till mötesplatser riktade till den egna gruppen är något som unga hbtq-personer uppper är mycket viktigt.

Fritiden är betydelsefull för unga och det är viktigt att det finns trygga mötesplatser som de kan delta i. MUCF har i tidigare undersökningar visat att unga hbtq-personer möter särskilda hinder under sin fritid. Var fjärde ung hbtq-person har avstått från att delta i fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemött. Unga hbtq-personer är dessutom i högre utsträckning utsatta för mobbning och kränkningar i jämförelse med andra unga.

Mot denna bakgrund tilldelades MUCF 2019 regeringsuppdraget att stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtq-personer (från 2021 unga hbtqi-personer). Uppdraget delrapporterades första gången 2020 och sedan 2021 med ny kunskap på området och som en del av myndighetens redovisning av arbetet. Med denna slutrapport sammanfattas den samlade kunskap som tagits fram under hela uppdragets gång.

Målgruppen för rapporten och den kunskap som här lyfts fram, samt förslag på framtida insatser är primärt beslutsfattare på nationell nivå. Även civilsamhällesaktörer, beslutsfattare och tjänstepersoner på lokal nivå, samt praktiker kan ha stor nytta av rapporten.

Rapportens resultat visar att det finns fortsatt stort behov av särskilda insatser för att stärka tillgången till mötesplatser för unga hbtqi-personer så att de ges möjlighet att delta i trygga och stärkande fritidsaktiviteter, på lika villkor som andra unga.

Rapporten har tagits fram på avdelningen för kunskapsstöd av Zarah Melander och Dharana Favilla.

Lena Nyberg, generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Öppen fritidsverksamhet och mötesplatser	8
Från HBTQ till HBTQI – MUCF:s arbete som hbtqi-strategisk myndighet	9
Övriga horisontella utgångspunkter för uppdraget	9
Uppdragets kunskapsinhämtning och delrapportering	12
Kunskap som tagits fram på myndigheten	12
Delrapport 1	13
Delrapport 2	15
Redogörelse för arbetet med uppdraget	17
Samverkan med andra aktörer	17
Kunskapsinhämtning om unga hbtqi-personers fritid och tillgång till mötesplatser samt om mötesplatsernas förutsättningar och behov	18
Nytt statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer	19
En modell som stöd för samverkan	20
Utveckling av samverkansmodellen	21
Digitala utbildningsdagar	23
MUCF:s nationella enkätundersökning till öppen fritidsverksamhet 2021	24
Spridning av resultat	29
Analys och diskussion	31
Förslag och bedömningar	34
Statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer	34
Kartläggning av mötesplatser för unga hbtqi-personer	35
Kompetensutvecklingsinsatser om hbtqi, psykisk hälsa och hälsofrämjande arbete	36
Kunskap och metoder för digitalt ungdomsarbete	38
Kunskap och tidigare insatser för barn	39
Ordlista	41
Referenslista	43

Sammanfattning

I denna slutrapport presenterar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) arbetet med regeringsuppdraget att stärka förutsättningarna för att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer¹.

Rapporten bygger på den sammanfattade kunskap som inhämtats under de gångna åren samt en redogörelse över insatser som gjorts i uppdraget under 2019–2021. Rapporten innehåller

- en redogörelse för myndighetens arbete med det nya statsbidraget för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer
- en modell till stöd för samverkan mellan aktörer från offentlig sektor och civilsamhället
- beskrivning av myndighetens kompetensutvecklingsinsatser för aktörer som driver eller vill starta upp mötesplatser för unga hbtqi-personer
- nytt kunskapsunderlag från öppen fritid och hbtqi-mötesplatser från årets nationella enkätundersökning
- förslag och bedömningar gällande framtida insatser.

Under våren 2021 fick MUCF regeringsuppdraget att fördela ett nytt statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer². Då uppdragets tidigare kartläggningar av mötesplatserna visar stora geografiska brister lyfter myndigheten värdet av att vidga bidragskriterierna till att även omfatta aktörer från offentlig sektor. Detta i syftet att öka tillgången till trygga och inkluderande mötesplatser för unga i målgruppen oberoende av deras ålder eller vart i landet de bor.

MUCF har även identifierat att en längre etableringsfas med statligt stöd för aktörer från civilsamhället och offentlig sektor som samverkar med varandra kan ha stor betydelse för verksamheternas stabilitet och långsiktighet.

Under 2020 påbörjade MUCF arbetet med att utveckla en samverkansmodell³ för aktörer från offentliga sektor och civilsamhället, ett arbete som skett med hjälp av aktörer från de båda sektorerna. Modellen har utvecklats vidare i interna och externa sammanhang. Under 2021 har arbetet främst handlat om att göra modellen mer verksamhetspecifik för att bättre kunna användas i arbetet med att stärka mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Fortbildning av befintlig personal gällande kunskap kring och bemötande av unga hbtqi-personer är mycket efterfrågat bland såväl chefer som fritidsledare. Som en del av MUCF:s fortsatta kompetensutvecklingsinsatser genomförde myndigheten två digitala utbildningsdagar med fokus på unga hbtqi-personers fritid och mötesplatser under hösten 2021. Myndigheten ser ett fortsatt stort

¹ Regeringsbeslut A2019/01404/MRB Uppdrag att stärka mötesplatser för unga hbtqi-personer

² Förordning (2021:227) om statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer

³ Myndigheten för ungdoms och civilsamhällsfrågor (2021) Samverkansmodell för offentliga aktörer och civilsamhället

behov av kompetenshöjande insatser på området inte minst när det kommer till psykisk hälsa och hälsofrämjande arbete.

I december 2021 genomförde MUCF en nationell enkätundersökning till öppen fritidsverksamhet. Enkäten breddar myndighetens kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, våldsprevention och effekter av coronapandemin. Resultatet visar att verksamheterna uppfattar att kunskapen om vad hedersrelaterat våld och förtryck är samt hur de ska agera när det förekommer är relativt hög. Däremot är kunskapen påtagligt låg när det kommer till den dubbla utsattheten som kan drabba unga hbtqi-personer. Gällande effekter av covid-19-pandemin framkommer att de allra flesta mötesplatserna har behövt ställa om sina verksamheter under pandemin. Det är noterbart att endast en liten del av verksamheterna med digital profil har fått ställa in vilket pekar på behovet av att fortsätta höja kompetensnivån för digitalt ungdomsarbete.

Uppdraget har i tidigare rapporter kartlagt riktade mötesplatser för unga hbtqi-personer runt om i landet. För att följa upp mötesplatsernas överlevnad och utveckling, särskilt efter de utmaningar som covid-19-pandemin medfört, skulle myndigheten behöva uppdatera kartläggningen.

Myndigheten föreslår att

- MUCF får i uppdrag att fördela statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer. Bidraget bör även kunna sökas av aktörer inom det offentliga
- MUCF får i uppdrag att uppdatera kartläggningen av mötesplatser för unga hbtqi-personer
- MUCF får i uppdrag att utveckla och genomföra olika digitala och fysiska kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapen om hbtqi-frågor, psykisk hälsa och hälsofrämjande arbete. Insatserna ska främst riktas till beslutsfattare, chefer och strateger med ansvar för den öppna fritidsverksamheten
- MUCF får i uppdrag att, tillsammans med andra relevanta aktörer, ta fram kunskap om digitalt ungdomsarbete och hur det kan utformas på ett ändamålsenligt sätt. Särskilt ska främjande arbetssätt gällande unga hbtqi-personer uppmärksammas i arbetet.

Myndigheten bedömer att

- fritidsledare och annan personal inom den öppna fritidsverksamheten och i riktade mötesplatser behöver kompetens om hbtqi-frågor, psykisk hälsa, samt hälsofrämjande arbete
- kompetenshöjande insatser till yrkesverksamma på ungas fritid har en signifikant roll i att stärka förutsättningarna för att skapa fler trygga och stärkande mötesplatser för unga hbtqi-personer
- det behöver samlas in mer kunskap om hur barn som är hbtqi upplever sin fritid samt deras eventuella behov av riktade fritidsaktiviteter och mötesplatser. Myndigheten bedömer att Barnombudsmannen är en lämplig aktör för ett sådant uppdrag
- ytterligare statliga myndigheter och aktörer inom idrotts-, fritids- och kulturområdet bör få uppdrag att stärka tillgången till inkluderande och tillgängliga fritidsaktiviteter för barn i gruppen.

Inledning

En av MUCF:s uppgifter är att verka för att unga har meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter. Den tid unga tillbringar utanför skola och arbete spelar en viktig roll för deras personliga och sociala utveckling, tillit och etablering i arbets- och samhällslivet.

Fritiden är även en plats där unga får möjlighet att utveckla sitt intresse för samarbete och delaktighet. På mötesplatser och i fritidsaktiviteter kan unga möta förebilder i form av vuxna och andra unga som kan ge dem nya perspektiv samt nya sociala relationer och nätverk. Därigenom har mötesplatser och fritidsaktiviteter ett kompensatoriskt uppdrag som kan ge unga förutsättningar till en stärkande och positiv identitetsutveckling. Ungdomsåren kan vara en sårbar tid, där fritiden kan innehålla vissa riskfaktorer för unga. Att möta kompetenta vuxna med kunskaper om ungas levnadsvillkor, förutsättningar och behov kan bidra till att unga utvecklas utanför arbetet och/eller skolan. Det är därför viktigt att det finns trygga mötesplatser för unga att delta i.

I augusti 2019 fick MUCF regeringsuppdraget att stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtq-personer. Detta mot bakgrund av myndighetens tidigare undersökningar som visat att unga hbtq-personer möter fler hinder i sin fritid och har mindre tillgång till mötesplatser där de känner sig trygga,

I januari 2021 kom regeringens **Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter**⁴. Den ska komplettera och konkretisera **Strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck** från 2014. I denna handlingsplan, och därmed även i detta regeringsuppdrag, omfattas intersexpersoner i paraplybegreppet (HBTQI).

Inom ramen för uppdraget har myndigheten lämnat två delrapporter till regeringen. Delrapport 1⁵ presenterade ny kunskap kring mötesplatsernas förutsättningar, baserat på intervjuer med sex mötesplatsaktörer från det offentliga och civilsamhället.

Delrapport 2⁶ presenterade en intervjustudie⁷ med unga hbtq-personer. Studien bekräftade i stora delar den kunskap som MUCF tidigare tagit fram kring vilka faktorer som unga hbtq-personer upplever som stödande och stärkande under sin fritid. Rapporten innehöll även en uppdaterad kartläggning av identifierade mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Slutligen återstår denna slutrapport som sammanfattar delrapporternas slutsatser, beskriver vilka åtgärder som vidtagits under 2021 samt ger förslag på framtida insatser.

⁴ Arbetsmarknadsdepartementet **Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter**, 2021

⁵ MUCF Delrapport 1 Uppdrag att stärka förutsättningarna för unga hbtq-personer, 2020

⁶ MUCF Delrapport 2 Uppdrag att stärka förutsättningarna för unga hbtq-personer, 2021

⁷ MUCF Det är viktigt att se att det går bra för många – Unga hbtq-personers röster om öppna och inkluderande miljöer, 2021

Öppen fritidsverksamhet och mötesplatser

I den här rapporten används begreppen ”öppen fritidsverksamhet” och ”mötesplats”. Med öppen fritidsverksamhet avses fritidsgårdar, ungdomens hus eller liknande arenor som unga kan besöka kostnadsfritt och där de till stora delar själva kan välja vad de vill göra. Den öppna fritidsverksamheten kan också ske i form av uppsökande verksamhet och även utanför lokalen i form av exempelvis mobil verksamhet.

Begreppet allmän öppen fritidsverksamhet används för att beskriva en fritidsverksamhet som vänder sig till den stora gruppen unga. Den allmänna öppna fritidsverksamheten har därmed ingen specifik målgrupp inom ungdomsgruppen.

En riktad öppen fritidsverksamhet kan i stället fungera som trygga rum för särskilda målgrupper, som exempelvis unga hbtqi-personer eller personer som identifierar sig som flickor. Där får de möta andra unga med liknande erfarenheter eller intressen och det finns utrymme för att vara öppen med sin identitet. Verksamheten kan äga rum någon kväll i veckan i samma lokaler som den övriga öppna verksamheten. Det kan även vara en helt separat verksamhet som bedrivs i egna lokaler.

Det finns inte någon självklar definition av begreppet mötesplats, vilket också visar sig i den stora variationen av hur begreppet används i olika studier och inom olika organisationer. Vanligtvis används mötesplats och öppen fritidsverksamhet synonymt. Men begreppet mötesplats används också stundtals för att beskriva ytterligare verksamheter, utöver öppen fritidsverksamhet, som sker på ungas fritid. Av den anledningen bör dock begreppen inte alltid ses som synonyma.

I detta regeringsuppdrag har MUCF utgått från en bredare definition av begreppet mötesplats som olika typer av ledarledda verksamheter som sker på ungas fritid, där flera aktörer är representerade, däribland öppen fritidsverksamhet.

Mötesplatsen utgår generellt från ett främjande perspektiv med fokus på ett salutogent förhållningssätt, vilket innebär att hitta och utveckla faktorer som bidrar till positiv hälsa hos unga genom att stärka friskfaktorer.

Mötesplatsen innebär ofta en strukturerad gruppverksamhet för unga. Den kan erbjudas som en helt egen verksamhet eller som riktad verksamhet i en allmän öppen fritidsverksamhet. Den kan också finnas i andra former och på andra platser, som till exempel ett ”häng” eller särskilda träffar som anordnas av exempelvis en civilsamhällesorganisation, bibliotek eller ett studieförbund.

Med stöd i den definition som MUCF tillämpar har myndigheten i kartläggningen av mötesplatser för unga hbtqi-personer valt att ha med mötesplatser som

- är en frivillig och öppen verksamhet som erbjuder olika aktiviteter
- drivs av offentlig, civilsamhälles eller privat aktör
- arbetar särskilt och uttalat med hbtqi
- är till för personer under 30 år
- inte endast är en stödverksamhet, som till exempel en samtals- eller stödgrupp.

Från HBTQ till HBTQI – MUCF:s arbete som hbtqi-strategisk myndighet

I januari 2021 kom regeringens **Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter**⁸. I och med den nya handlingsplanen använder regeringen förkortningen hbtqi. Myndighetens arbete utgår från den nya handlingsplanen där unga hbtqi-personer är en av sex fokusområden.

Alla intersexpersoner identifierar sig dock inte med hbtq-gruppen och det är därför viktigt att vara lyhörd för att det finns olika upplevelser och perspektiv att ta hänsyn till i en diskussion kring begreppet. Det finns mycket begränsad forskning om intersexpersoners levnadsvillkor och hälsa och att det är ett område som behöver uppmärksammas ytterligare⁹.

Inom ramen för detta uppdrag har MUCF främst tagit fram kunskap om unga hbtqi-personer. Myndigheten har i dagsläget en begränsad kunskap om unga intersexpersoners levnadsvillkor och deras tankar och upplevelser av fritiden. Strategin har varit att inkludera alla som riskerar att utsättas för någon form av diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, även om dessa inte identifierar sig med någon av bokstäverna h, b, t eller q. Det gäller alltså även till exempel personer som har transerfarenheter, men inte identifierar sig som transpersoner. Det är rimligt att förhålla sig på ett likande sätt vad gäller intersexpersoner eller intersexorganisationer som inte använder begreppet intersex om sig själva.

MUCF använder i denna rapport begreppet hbtq vid hänvisning till den kunskap myndigheten hittills har tagit fram. När resonemangen rör mötesplatsernas och dess vikt nu och framledes använder myndigheten beteckningen hbtqi, som är det begrepp mötesplatserna själva ofta använder.

Längst bak i denna rapport finns en ordlista där begreppet intersex och fler begrepp förklaras.

Övriga horisontella utgångspunkter för uppdraget

Uppdraget tar tydligt avstamp i ett ungdomsperspektiv där grunden för ungas mötesplatser vilar på ungas inflytande och delaktighet i verksamheten. Målet för regeringens ungdomspolitik är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen¹⁰.

Arbetet utgår också från artikel 31 i barnkonventionen som slår fast barns rätt till lek, vila och fritid¹¹. Uppdraget syftar till att, i enlighet med barnkonventionen, stärka unga hbtqi-personers rätt till fritidsaktiviteter som är trygga, stärkande och tillgängliga, oberoende av ålder eller var i landet de bor. Att stärka tillgången till mötesplatser kan också bidra till att skapa förutsättningar för att långsiktigt främja unga hbtqi-personers lika rättigheter och möjlighet i enlighet

⁸ Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, 2021

⁹ Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, 2018

¹⁰ Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande.

¹¹ Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

med regeringens hbtqi-strategi¹². Arbetet med regeringsuppdraget baseras på den kunskap myndigheten samlat in om unga hbtqi-personer, tillsammans med ungas egna tankar och upplevelser om till exempel fritid och mötesplatser. Kunskapen innefattar statistik om unga hbtq-personer, intervjuer med unga i gruppen, MUCF:s tidigare kunskap om unga hbtq-personer, samt samverkan med organisationer som företräder gruppen. De framtida insatser som uppdraget föreslår utgår även från detta.

Intervjustudien med unga hbtq-personer utgår från ett intersektionellt perspektiv för att fånga in mångfalden i gruppen. I intervjustudien har myndigheten även valt att prioritera unga mellan åldrarna 13–15 för att komplettera MUCF:s nationella ungdomsenkät. Myndigheten har också valt att särskilt uppmärksamma barn som är yngre än 13 år i en bedömning av framtida insatser.

Regeringsuppdraget ska tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i arbetet. Uppdraget utgår från ett jämställdhetsperspektiv i framtagandet av ny kunskap, i rapportering till regeringen och i planering av aktiviteter. Arbetet med detta regeringsuppdrag utgår i synnerhet från de jämställdhetspolitiska målen¹³ om att alla kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina liv, samt följande fyra delmål

- en jämn fördelning av makt och inflytande
- jämställd hälsa
- jämställt utbildning
- att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Identifierade jämställdhetsutmaningar är de konstaterade könsskillnader som finns i ungas deltagandet i fritidsaktiviteter och öppen fritidsverksamhet, samt i ungas upplevelse av fritiden och mötesplatser. Det finns även konstaterade könsskillnader i ungas upplevda psykiska ohälsa där tjejer generellt, men hbtq-tjejer och bisexuella tjejer i synnerhet, upplever stress och tecken på psykisk ohälsa i högre utsträckning.

Att arbeta för mer inkluderande mötesplatser kan minska befintliga könsskillnader i dessa verksamheter. Mötesplatser kan ge unga bättre förutsättningar att delta i olika demokratiska processer och därigenom bidra till att kvinnor och män ges samma möjligheter att vara aktiva medborgare. Det är vanligare att unga som inte har symptom på psykisk ohälsa är nöjdare med sin fritid än andra unga.

Det kan därmed också bidra till att unga tjejer, och i synnerhet hbtq-tjejer, får bättre tillgång till en utvecklande och meningsfull fritid vilket kan få positiva effekter på deras upplevda stress och psykiska ohälsa. Trygghet och rätten till kroppslig integritet är också en viktig aspekt för unga hbtq-personer, där både mötesplatsen för unga hbtq-personer likväl den allmänna öppna fritidsverksamheten kan arbeta förebyggande och främjande för att motverka destruktiva normer hos unga.

¹² Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, 2021

¹³ Prop. 2005/06:155 Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken

I september 2021 fick MUCF i uppdrag av regeringen att arbeta med den nya funktionshinderpolitiska strategin 2021–2031¹⁴. Strategin innebär att olika sektorer i samhället systematiskt ska arbeta för att bidra till en socialt hållbar och jämlik samhällsutveckling utifrån människors olika behov. Uppdraget till myndigheterna tar avstamp i regeringsformen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. För att nå det nationella målet ska genomförandet inriktas mot fyra områden. Detta förtydligas också i och med strategin och kan ses som fyra arbetssätt som bidrar till att statlig verksamhet når fler. Dessa är

- universell utformning
- identifiera och åtgärda brister i tillgängligheten
- individuella stöd och insatser
- åtgärda och motverka diskriminering.

Genom att arbeta med universell utformning kan vi skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början. Då inkluderar vi fler från första början i stället för att behöva göra Anpassningar i efterhand. Att arbeta med brister i tillgängligheten handlar om att identifiera hinder som finns i samhället och undanröja dem. Att arbeta med individuella stöd och lösningar handlar om att ge individanpassat stöd till personer med funktionsnedsättning utifrån individens behov, vilja och önskemål.

Diskrimineringslagen betonar vikten av att arbeta förebyggande för att förhindra att diskriminering sker. Strategierna har legat till grund för att stärka uppdraget utifrån ett funktionsrättsperspektiv.

Regeringens mål är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030¹⁵. En viktig utgångspunkt för arbetet med regeringsuppdraget är principen om att ingen ska lämnas utanför i utvecklingen för att skapa en mer hållbar värld där alla människors lika rättigheter tillgodoses. Tre av agendans 17 mål är särskilt relevanta för unga hbtqi-personers mötesplatser. Dessa är

- mål 1, Ingen fattigdom
- mål 3, God hälsa och välbefinnande
- mål 5, Jämställdhet.

Mötesplatser för unga hbtqi-personer bidrar till uppfyllandet av dessa mål.

Utöver det kan arbetet med regeringsuppdraget ha positiva synergieffekter på flera andra mål i agendan.

¹⁴ Regeringens strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken 2021–2031, 2021

¹⁵ Agenda 2030 – globala mål för hållbar utveckling

Uppdragets kunskapsinhämtning och delrapportering

Nedan följer en översikt över den kunskap som tagits fram inom myndighetens övriga uppdrag, som gränsar till eller samverkar med detta uppdrag. Kapitlet sammanfattar även uppdragets tidigare delrapporteringar från 2020 och 2021.

Kunskap som tagits fram på myndigheten

Unga hbtq-personer uttrycker att det är viktigt med egna mötesplatser där de kan utveckla sina identiteter utan rädsla för hat och hot. I MUCF:s nationella ungdomsenkät från 2018 uppger till exempel unga tjejer, utrikesfödda unga, unga hbtq-personer och unga med funktionsnedsättning hinder i sin fritid i större utsträckning än andra unga. Men, det är viktigt att förstå att det finns en grupp av unga som inte bara tillhör en av dessa grupper utan som tillhör flera samtidigt. När olika maktstrukturer samverkar och skapar ojämlikhet kan ett intersektionellt perspektiv användas för en fördjupad insikt.

De hinder som dessa unga möter är med stor sannolikhet större än de för de unga som bara tillhör en av grupperna ovan. De löper större risk att utsättas för diskriminering utifrån flera diskrimineringsgrunder. Det är samtidigt en grupp som kan uppleva att de inte passar in om de deltar i särskilda fritidsaktiviteter som skapas för respektive grupp.

I den intervjustudie som genomförts inom ramen för detta uppdrag framgår att 40 procent av de unga respondenterna har besökt en eller flera allmänna mötesplatser för unga och drygt 60 procent har besökt en mötesplats som vänder sig särskilt till unga hbtqi-personer.

Nära hälften av de intervjuade utför någon idrott regelbundet och av de som idrottar är fyra av tio unga med transexfarenheter. För nära hälften är digitala kanaler en betydelsefull del av livet.

Att ha en meningsfull fritid är dock en stark drivkraft och de unga lyckas överlag skapa en fritid som de upplever som meningsfull. De beskriver att de gör en mängd olika saker på sin fritid, både i organiserad och icke-organiserad form. Även om fritidsmiljöerna inte alltid upplevs som helt trygga och inkluderande avstår de unga vanligen inte ifrån att delta, utan anpassar sig efter de upplevda förutsättningarna. Det kan exempelvis ske genom att inte vara öppna med sin könsidentitet och sexualitet.

Mötesplatser för unga hbtqi-personer och digitala kanaler med fokus på hbtqi-personer fyller därmed en betydelsefull roll i arbetet med att stärka ungas fritid men också deras inflytande och delaktighet i samhället.

MUCF:s Ung idag-rapport **Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder**¹⁶ lyfter att unga hbtqi-personer möter hinder i större utsträckning än andra unga under fritiden. Det kan handla om att aktiviteten

¹⁶ MUCF, Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder, 2020

har kostat för mycket pengar, att den inte varit anpassad för dem eller att det har varit svårt att ta sig till aktiviteten. Nästan var fjärde ung hbtq-person, 23 procent, uppger dessutom att de någon gång avstått från en fritidsaktivitet på grund av rädsla för att bli dåligt bemött.

Unga hbtqi-personers samhällsengagemang är komplext. I MUCF:s rapport **Fokus-21 Vilja att förändra Drivkrafter, hinder och utmaningar för ungas samhällsengagemang**¹⁷ framkommer att unga hbtqi-personer är mer intresserade av politik och samhällsfrågor än andra unga. De tillhör i högst utsträckning av alla unga i gruppen högengagerade. Andelen är nästan dubbelt så stor som för hetero-cispersoner. Samtidigt visar intervjustudien att unga hbtqi-personer möter särskilda utmaningar i sitt engagemang. I intervjuerna framträder gruppen som mer utsatt för hot och hat. Det framkommer också att en del upplever en utsatthet i att engagera sig i hbtqi-frågor eftersom engagemanget kan bli väldigt personligt och utlämnande.

Delrapport 1

I uppdragets delrapport från 2020 presenterar MUCF ny kunskap om vilka förutsättningar och behov aktörer har för att driva mötesplatser för unga hbtqi-personer, tillsammans med ny kunskap om unga hbtqi-personers behov av tillgängliga, trygga och stärkande fritidsaktiviteter.

Delrapporten innehåller en kunskapsöversikt, en kartläggning över identifierade mötesplatser för unga hbtqi-personer, samt intervjuer med sex mötesplatsaktörer från det offentliga och civilsamhället.

Enligt kartläggningen finns 50 verksamma mötesplatser för unga hbtqi-personer runt om i landet. Dessa finns i 15 av Sveriges 21 län och i 34 av Sveriges 290 kommuner. Ett flertal kommuner och län saknar därmed mötesplatser för unga hbtqi-personer. Kommunindelningen synliggör att de flesta mötesplatserna finns i storstäderna eller de större städerna, medan endast ett fåtal mötesplatser finns i mindre städer och tätorter. Myndigheten har i denna kartläggning inte kunnat identifiera en enda verksam mötesplats i en landsbygdskommun.

De identifierade mötesplatserna drivs i ungefär lika stor utsträckning av offentliga aktörer som civilsamhällesaktörer. Endast fyra drivs i samverkan mellan det offentliga och civilsamhället. Av de 50 mötesplatserna är 34 separata, det vill säga att de vänder sig endast till unga som identifierar sig som hbtqi-personer eller tror sig tillhöra gruppen.

Mötesplatserna har generellt öppet en eftermiddag/kväll i veckan eller varannan vecka. Åldersgränsen bland mötesplatserna varierar och det är ett relativt stort åldersspann. Det finns även indikationer på behov av tidiga insatser för yngre hbtqi-personer, vilket främst framkommer i intervjuerna med mötesplatsaktörerna.

I intervjuerna framkommer att de flesta mötesplatserna har en verksamhet och aktiviteter som liknar en traditionell fritidsgård. Främst ligger fokus på att deltagarna ska ha kul tillsammans och kunna umgås med kompisar i en avslappnad miljö.

¹⁷MUCF, Fokus-21 Vilja att förändra Drivkrafter, hinder och utmaningar för ungas samhällsengagemang, 2021c

miljö. Att det är en trygg atmosfär och att deltagarna har tillit till mötesplatsen och ledarna är centralt. För att det ska vara möjligt behöver personalen i dessa verksamheter ha kompetens om hbtqi-frågor och om psykisk ohälsa. Framför allt är den psykiska ohälsan bland gruppen unga hbtq-personer ett framträdande tema under intervjuerna.

Mötesplatser för unga hbtqi-personer har även behov av olika rutiner för säkerhet och sekretess för att verksamheten ska vara trygg för de som deltar.

Finansiering och personella resurser, tillsammans med stöd från ledning är nödvändigt för att kunna ha en mötesplats för unga hbtqi-personer. Det stöd som såväl chefer som fritidsledare framför allt efterfrågar för att kunna stärka förutsättningarna för verksamheten är finansiering och kompetensutveckling inom hbtqi och psykisk ohälsa. Det finns även ett behov av stöd när det kommer till samverkan mellan det offentliga och civilsamhället.

Rapporten visar att civilsamhället är en viktig aktör när det kommer till unga hbtqi-personers mötesplatser och att det behövs mer kunskap gällande dess förutsättningar och villkor för att driva mötesplatserna. Det framgår också att det finns behov av mer stöd för samverkan mellan civilsamhället och det offentliga.

I delrapporten har MUCF identifierat kunskapsluckor gällande unga hbtq-personers levnadsvillkor och fritid, det är exempelvis

- hur nöjda unga hbtq-personer är med sina liv och sin fritid
- vad de gör på sin fritid och unga hbtq-personers upplevelser av mötesplatser och öppen fritidsverksamhet
- unga hbtq-personers relationer till kompisar, anhöriga och andra vuxna
- unga hbtq-personers hälsa
- om det finns en koppling mellan psykisk hälsa och tillgång till/ möjligheter att delta i fritidsaktiviteter
- unga transpersoners levnadsvillkor och deltagande i olika fritidsaktiviteter, i synnerhet behövs mer kunskap om unga icke-binära personer.

Utöver att samla in ny kunskap lyfter myndigheten dessutom ett behov av att göra mer djupgående analyser av befintlig statistik och kunskap för att få bättre insikt och kunskap om unga hbtqi-personers fritid. Exempelvis att få en djupare förståelse och se orsakssamband till unga hbtqi-personers upplevelser av otrygga mötesplatser. Flera studier, med fokus på vilka unga hbtqi-personer som deltar i mötesplatsverksamheter, skulle behöva genomföras för att kunna presentera en tillförlitlig intersektionell analys, samt en fördjupad jämställdhetsanalys. En sådan djupare insyn skulle hjälpa verksamheterna i sina främjande åtgärder.

MUCF har sedan den första delrapporten släpptes arbetat med att samla in delar av denna kunskap. I juni 2022 släpper myndigheten en ny rapport som följer upp myndighetens utredning **Hon hen han**¹⁸.

Delrapport 2

I uppdragets delrapport från 2021 presenterar myndigheten ny kunskap om unga hbtq-personers behov av tillgängliga, trygga och stärkande fritidsaktivi-

¹⁸ Ungdomsstyrelsen, **Hon hen han**, 2010

teter. Detta främst genom att ny kunskap om deras tankar och upplevelser om öppna och inkluderande miljöer redovisas tillsammans med fördjupad kunskap om olika aktörers förutsättningar, behov och utmaningar för att kunna starta och driva mötesplatserna.

Rapporten bygger på den intervjustudie som genomfördes samma år med unga hbtq-personer som bland annat synliggör vilka faktorer de upplever som stödjande och stärkande. Dessa faktorer är bland annat personalens kunskap om hbtqi-frågor, ett respektfullt bemötande och vuxna som agerar mot kränkningar.

Intervjustudien pekar också på en längtan bland unga efter kontakter med och representation av äldre, öppna hbtqi-personer, som kan ge stöd men även bidra till en känsla av hopp och framtidstro. Tillgången till relationellt stöd i form av stödjande relationer med vuxna och med kompisar är en av de viktigaste faktorerna för att främja ungas upplevelser av trygghet och trivsel.

Det finns inte någon garanti att mötesplatserna upplevs inkluderande för alla hbtqi-personer. Det finns unga som av olika anledningar inte känner sig accepterade och inkluderade i olika hbtqi-sammanhang.

Ett sätt att möta behovet hos fler unga kan vara att erbjuda separatistiska rum för olika minoriteter inom hbtqi-gruppen.

För att skapa en trygg och meningsfull fritid använder de unga olika strategier. Den digitala fritiden är en viktig del i detta. De digitala kanalerna används både som en fritidsaktivitet i sig och som en trygghetsskapande strategi, det vill säga som ett sätt att hantera en annars otrygg fritid.

Trygga platser har tydlig struktur och upplevs hanterbara, det finns stöd vid behov och det får inte förekomma kränkningar.

Otrygga platser är motsatsen. De uppfattas som otydliga och ostrukturerade platser där unga upplever en risk att utsättas för kränkningar, tillsammans med en oro för att ingen vuxen skulle komma till deras försvar om något skulle inträffa.

Delrapporten innehåller även en uppdaterad kartläggning av identifierade mötesplatser för unga hbtqi-personer. Kartläggningen identifierar 66 verk-samma mötesplatser för målgruppen. Mötesplatserna finns i 16 av Sveriges 21 län och i 43 av Sveriges 290 kommuner vilket innebär en liten ökning från kartläggningen 2020. Kartläggningen visade dock på fortsatta brister i den geografiska tillgängligheten, det vill säga att en stor del av Sveriges kommuner och län fortfarande saknar mötesplatser för unga hbtqi-personer. En majoritet av de identifierade mötesplatserna finns i storstadsregionerna, 11 av de 16 nya mötesplatser som identifierats i denna kartläggning finns i dessa regioner.

MUCF har inte heller i denna kartläggning lyckats identifiera en mötesplats i en landsbygdskommun.

De identifierade mötesplatserna drivs i ungefär lika stor utsträckning av offentliga aktörer som civilsamhällesaktörer. Åtta av dem drivs i samverkan mellan det offentliga och civilsamhället. MUCF har även identifierat att åtminstone fyra initiativ till mötesplatser är under uppstart 2021.

De flesta mötesplatser som ingår i kartläggningen är separatistiska för unga som identifierar sig som hbtqi-personer eller tror sig tillhöra gruppen.

Det är ett fortsatt stort åldersspann och varierande åldersgränser bland mötesplatserna.

Rapporten synliggör även behovet av tidigare insatser under fritiden för att möta barn och yngre hbtqi-personer. Vidare lyfte rapporten mötesplatsernas efterfrågningar av långsiktig finansiering, personella resurser, tillgänglig och central lokal, material och metoder samt kompetensutveckling.

De kommuner som för närvarande inte har mötesplatser för unga hbtqi-personer visar en samstämmig bild av vad som behövs för att starta upp dessa verksamheter. Det handlar om ett tydligt mandat och riktlinjer uppifrån, engagemang för dessa frågor, samt kompetensutveckling i hbtqi-frågor med utgångspunkt i kommunens lokala behov.

Slutligen lyfter rapporten hur den rådande covid-19-pandemin har inneburit flera utmaningar för mötesplatser för unga hbtqi-personer. Samtliga mötesplatser som MUCF identifierat har på något sätt tvingas pausa eller ställa om verksamheten under 2020. Det har påverkat möjligheterna för nya mötesplatser att starta upp eller etablera verksamheten. Det finns också en risk att de hinder som unga hbtqi-personer redan upplever gällande sin fritid kommer att öka ytterligare under coronapandemin. Det är särskilt oroväckande då ungas möjlighet till en meningsfull fritid har en betydelse för ungas hälsotillstånd¹⁹.

Både befintliga mötesplatser och hbtqi-organisationer lyfter en oro för hur pandemin bidrar till en växande psykisk ohälsa bland denna grupp unga. Mötesplatser som drivs i civilsamhällets regi har drabbats särskilt av pandemin och det kan komma att påverka tillgången till mötesplatser för gruppen fortsättningsvis.

För att unga hbtqi-personer ska få tillgång till en meningsfull och utvecklande fritid behövs det särskilda insatser under fritiden, som exempelvis insatser för att säkerställa att det finns mötesplatser för unga hbtqi-personer runt om i landet.

¹⁹ Ungdomsstyrelsen 2007; MUCF 2014; 2016a; 2020c

Redogörelse för arbetet med uppdraget

I arbetet med uppdraget har MUCF

- samverkat med andra aktörer
- samlat in kunskap om unga hbtqi-personers upplevelser av sin fritid och tillgång till mötesplatser, tillsammans med kunskap om dessa mötesplatsers förutsättningar, utmaningar och behov.
- stöttat myndighetens handläggning av det nya statsbidraget för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer
- erbjudit riktade utbildningar och stödmaterial för aktörer som driver eller vill starta upp mötesplatser för unga hbtqi-personer
- utvecklat en modell som ger verktyg för samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhällets organisationer.

Resultat av arbetet har spridits genom nationell och lokal media, genom myndighetens webbsida och social media samt genom samverkanspartners och olika nätverk. Myndigheten har presenterat resultat i delrapporter som släpptes 2020 och 2021.

Nedan redogörs för arbetet med uppdraget under perioden augusti 2019 till mars 2022.

Samverkan med andra aktörer

Myndigheten har haft ett flertal samverkansmöten där aktörer som arbetar med unga hbtqi-personers rättigheter bjudits in. I arbetet har MUCF framför allt haft kontakt med organisationerna RFSL, Transammans och Lesbisk makt. Syftet med dessa möten har varit att samla in kunskap och få en fördjupad förståelse för situationen för unga hbtqi-personer, samt få hjälp att sprida information om insatser.

En annan viktig del har varit att identifiera områden där vi gemensamt kan arbeta för att stärka förutsättningarna för mötesplatser för unga hbtqi-personer. Uppdraget har dessutom haft regelbundna möten med RFSL Ungdom. Detta har utöver kunskapsinhämtningen varit viktigt för att säkerställa ett ungdomsperspektiv i uppdragets arbete.

MUCF har presenterat uppdragets resultat för de övriga hbtqi-strategiska myndigheterna, samt diskuterat behov och synergier tillsammans med dessa myndigheter. I uppdraget har MUCF därutöver haft särskilda samverkansmöten med Barnombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Kulturrådet och Jämställdhetsmyndigheten. Myndigheten har också vid flera tillfällen varit i kontakt med Socialstyrelsen. Rådande pandemi har delvis påverkat omfattningen av samverkan med andra myndigheter, då flera av dessa myndigheter behövt prioritera om sitt arbete under denna period.

Arbetet har också innefattat samverkan med andra aktörer som arbetar med ungas fritid och/eller idrott. Några exempel är Riksidrottsförbundet, Fritidsledarskolornas Riksförbund, KEKS – Kvalitet och kompetens i samverkan, Fritidsforum, Svenska Settlementförbundet, Sveriges Fritids- och Kulturchefs-förening och KC Kunskapscentrum för Fritidsledarskap.

Mellan våren 2020 och våren 2021 hade uppdraget en fokusgrupp med 16 personer från 14 olika aktörer som arbetar med unga hbtqi-personers fritid och mötesplatser. Fokusgruppen har bidragit med en fördjupad kunskap om dessa verksamheters förutsättningar, utmaningar och behov.

Tre aktörer från civilsamhällsamhället och 11 aktörer från offentlig verksamhet har deltagit i fokusgruppen som haft fyra digitala träffar under perioden.

Syftet med fokusgruppen har också varit att diskutera arbetet med uppdraget för att få en fördjupad kunskap.

MUCF har vid ett flertal tillfällen gjort olika utskick och mejlförfrågningar, för att sprida eller samla in kunskap. Myndigheten har då vänt sig till olika etablerade hbtqi-organisationer, befintliga mötesplatser för unga hbtqi-personer, aktörer som arbetar med ungas fritid, studieförbund, tjej- och ungdomsjour-rörelsen, med flera.

Arbetet med uppdraget har också inneburit en samverkan inom myndigheten med MUCF:s övriga uppdrag inom hbtqi-området, samt MUCF:s arbete inom civilsamhällespolitiken.

Kunskapsinhämtning om unga hbtqi-personers fritid och tillgång till mötesplatser samt om mötesplatsernas förutsättningar och behov

I uppdraget har MUCF samlat in kunskap om unga hbtqi-personers upplevelser av sin fritid och tillgång till mötesplatser, tillsammans med kunskap om dessa mötesplatsernas förutsättningar, utmaningar och behov. Kunskapen har i huvudsak samlats in genom intervjuer med aktörer som driver deras mötesplatser och genom intervjuer med unga hbtq-personer runt om i landet

Under 2019 genomfördes en kartläggning över befintliga mötesplatser för unga hbtqi-personer, samt en intervjustudie med sex aktörer som driver mötesplatser för målgruppen. Utgångspunkten var att ta reda på antalet befintliga mötesplatser för unga hbtqi-personer, samt undersöka vilka behov och förutsättningar dessa mötesplatser har. Resultaten av kartläggning och intervjuer, tillsammans med en kunskapsöversikt över fältet, presenterades till regeringen 2020 i delrapport 1.

Under 2020 uppdaterades kartläggningen över befintliga mötesplatser för unga hbtqi-personer med aktuella siffror. Kartläggningen kompletterades också med ett antal kortare telefonintervjuer med kommuner som saknar dessa mötesplatser samt civilsamhällesaktörer som driver mötesplatser för gruppen på lokal nivå.

Under hösten 2020 genomförde MUCF en intervjustudie med unga hbtq-personer, för att lyfta deras erfarenheter av trygga och inkluderade miljöer under skolan och fritiden. I det arbetet intervjuades 22 unga hbtq-personer i

åldrarna 13–25 år. Informanterna kom från olika delar av landet och hade olika erfarenheter och identiteter.

Syftet med intervjuerna var att få en fördjupad kunskap om unga hbtq-personers tankar och erfarenheter under fritiden, med ett särskilt fokus på sårbara och främjande faktorer. Syftet var också att säkerställa ett ungdomsperspektiv in i arbetet med att stärka mötesplatser för unga i gruppen.

Intervjustudien släpptes i juni 2021 i rapporten **Det är viktigt att se att det går bra för många**²⁰. I samband med det släpptes också pocketversionen **Trygga och inkluderade miljöer**²¹, som presenterar resultaten i ett mer lättillgängligt och sammanfattat format.

Med rapporterna vill MUCF öka kunskapen om unga hbtq-personers upplevelser av sin fritid. Syftet har också varit att lyfta varför det är viktigt att arbeta med att stärka unga hbtqi-personers rätt till en meningsfull och utvecklande fritid. Genom att presentera intervjustudien i ett mer lättillgängligt format är målsättningen att nå en ökad spridning av kunskapen runt om i landet.

Resultat av kartläggning presenterades tillsammans med intervjustudien till Regeringskansliet 2021 i delrapport 2.

Den kunskap som uppdraget tidigare presenterat har visat på behov av olika insatser för att stärka förutsättningarna för att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer. Det har exempelvis handlat om behov av mer kunskap, stöd för samverkan, riktade statsbidrag och olika kompetensutvecklingsinsatser.

MUCF har även identifierat att det behövs mer kunskap och metoder för ett digitalt ungdomsarbete, samt ett behov av mer kunskap och tidigare insatser för barn i gruppen.

Nytt statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer

MUCF har i tidigare rapporter lyft att de största hindren för att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer är bristande personella och ekonomiska resurser, bristande kompetens, samt brist på långsiktighet i verksamheten. Dessa faktorer är nödvändiga för att driva riktad verksamhet för unga hbtqi-personer. Aktörer som MUCF träffat lyfter dessutom att arbetet ofta är eldsjalsburet, vilket innebär en risk för mötesplatsens kontinuitet, långsiktighet och överlevnad.

MUCF presenterade i den senaste delrapporten en uppdaterad kartläggning som visar att unga hbtqi-personer runt om i landet fortfarande saknar likvärdiga möjligheter att delta i en riktad mötesplats på grund av att brister i den geografiska tillgängligheten. MUCF föreslog därmed att myndigheten skulle få i uppdrag att fördela ett statsbidrag för att skapa nya och stärka befintliga mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Under våren 2021 fick MUCF regeringsuppdraget att fördela ett nytt statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer. Den kunskap som inhämtats från statsbidraget har använts inom ramen för detta uppdrag.

²⁰ MUCF, *Det är viktigt att se att det går bra för många*, 2021

²¹ MUCF, *Trygga och inkluderande miljöer*, 2021

MUCF fick även gehör i regeringsuppdraget gällande förslaget att bidragsgivningen i första hand ska kunna ges till aktörer som vill starta en mötesplats för unga hbtqi-personer på orter där det inte redan finns en mötesplats. Bidragets förordning²² gör gällande att myndigheten vid fördelning särskilt ska beakta intresset av en geografisk spridning över hela landet samt en spridning mellan tätort och landsbygd. Myndigheten ska även i sin prioritering beakta om insatserna riktar sig till ett område med socioekonomiska utmaningar.

MUCF tog emot 18 ansökningar för statsbidraget, vilket var betydligt färre i jämförelse med myndighetens övriga inkomna projektbidrag, men med hänsyn till att utlysningstiden var förhållandevis kort liksom även förberedelsestiden ser myndigheten det som sannolikt att fler ansökningar hade inkommit om ansökningstiden varit längre. Enligt myndighetens rapport **Ideella föreningsvillkor**²³, upplever en relativt stor andel av föreningarna att befintliga bidragssystem försvårar en långsiktig planering för verksamheten.

Rapporten följer upp det civila samhällets villkor med utgångspunkt i sex principer: självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald²⁴. Enligt principen om långsiktighet ska det civila samhället ha goda förutsättningar att planera, bedriva och utveckla sin verksamhet långsiktigt.

Mot denna bakgrund och med tanke på att bidraget var nytt och inte tidigare hade administrerats är det troligt att mindre etablerade verksamheter kan ha haft svårt att hinna med en ansökan 2021. Därmed ser myndigheten positivt på att bidraget öppnade upp för en ny ansökningstid i januari 2022, denna gång med en hel månads längre ansökningstid.

De inkomna ansökningarna för bidragets första år höll god kvalitet, vid handläggning poängsätts ansökningarna och bidragen gav ett snitt på 77 poäng vilket är ovanligt högt då medelvärdet brukar ligga på runt 60 poäng. Ett antagande är att bidragets specifika inriktning ger vägledning kring vad förordningen efterfrågar och sällar bort mer diffusa ansökningar.

Myndigheten beviljade bidrag till fyra inkomna ansökningar. Arbetet med att prioritera bland ansökningarna utifrån förordningens riktlinjer utgår från MUCF:s samlade kunskap kring mötesplatserna och kommunernas behov samt från myndighetens kännedom om ungdomarnas perspektiv.

Projektet följdes upp med utvärderingsformulär som skickades ut till organisationerna. Statistik och annan viktig information som framkommer är betydelsefull som underlag för det stöd- och kunskapsmaterial myndigheten utvecklar. Avdelningen för kunskapsstöd behöver också följa effekterna som mötesplatser som beviljats bidrag får över tid. Detta arbete stärker myndighetens samverkan mellan avdelningarna där våra olika uppdrag bidrar till helhetsbilden.

En modell som stöd för samverkan

²² Förordning (2021:227) om statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer

²³ MUCF Ideella föreningsvillkor, 2019

²⁴ Prop. 2009/10:55 En politik för det civila samhället

I arbetet med mötesplatsuppdraget för unga hbtqi-personer identifierade MUCF ett behov av stöd för att skapa god samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhällesaktörer som är verksamma inom fritidsfältet. Detta behov grundar sig bland annat i att det lokala civila samhället tar ett stort ansvar för att driva mötesplatser för unga hbtqi-personer. Det är dessutom endast ett fåtal mötesplatser som drivs i samverkan, trots att detta är något som flera aktörer lyfter fram som önskvärt.

MUCF:s tidigare kunskap inom området pekar också på ett behov av ytterligare stöd för att stärka samverkan lokalt gällande ungas fritid. Myndighetens rapport **Kompetens- och utvecklingsbehov i öppen fritidsverksamhet**²⁵ visar bland annat att offentliga aktörer som arbetar med öppen fritidsverksamhet efterfrågar stöd i såväl arbetet med hbtqi-frågor som i samverkan.

Behovet av stöd för samverkan har bekräftats i det fortsatta arbetet med uppdraget. Deltagare i uppdragets fokusgrupp lyfter bland annat att samverkan med civilsamhället kan vara särskilt viktigt gällande denna grupp unga, men att det stundtals upplevs som svårt.

I intervjuer med mötesplatser som drivs av civilsamhället framkommer att samverkan med den offentliga verksamheten är önskvärt, då det kan bidra till en långsiktighet och stabilitet för mötesplatsen.

Utveckling av samverkansmodellen

Under 2020 påbörjade MUCF arbetet med att utveckla en samverkansmodell för offentliga aktörer och civilsamhället. Utvecklingen av samverkansmodellen har skett med hjälp av ett flertal aktörer inom offentlig verksamhet och civilsamhället.

Ett digitalt samrådsmöte med drygt fyrtio aktörer hölls i juni 2020 för att fånga in olika viktiga perspektiv i utvecklingsarbetet. Bland deltagarna fanns aktörer som arbetar nationellt såväl som lokalt. Drygt tjugo av dessa aktörer träffades därefter vid ytterligare två tillfällen under hösten 2020 för att bidra med synpunkter, samt testa och utveckla modellen. Uppdragets fokusgrupp bestående av aktörer som arbetar med unga hbtqi-personers fritid och mötesplatser har också bistått i detta arbete.

Samverkansmodellen har därutöver presenterats, testats och utvecklats i externa och interna sammanhang. Bland annat via MUCF:s regionträff, ett nätverk där Sveriges regioner träffas för att sprida kunskap om ungdomspolitiska frågor och civilsamhällesfrågor, under hösten 2020. Representanter från 14 av landets 21 regioner deltog, samt i Landsbygdsnätverkets webinarium Landet lär där 68 deltagare från civilsamhället och offentlig sektor deltog. Utvecklingen har också skett genom två interna referensgruppsmöten med utvecklingsledare inom MUCF.

Den färdiga samverkansmodellen

Samverkansmodellen lanserades i början av 2021²⁶. Modellen riktar sig till offentlig sektor vid samverkan med civilsamhället men kan även användas av

²⁵ MUCF **Kompetens- och utvecklingsbehov i öppen fritidsverksamhet**, 2019

²⁶ MUCF **Samverkansmodell för offentliga aktörer och civilsamhället**, 2021

civilsamhällesaktörer. Tanken är att offentliga aktörer använder den tillsammans med civilsamhället. Det är en generell modell som kan anpassas efter olika verksamheters behov. Den kan användas på lokal, regional och nationell nivå.

Samverkansmodellen har spridits inom en rad olika forum under 2021. Bland annat har den introducerats och lyfts fram under de utbildningar som MUCF höll under september och oktober för aktörer som driver eller vill starta upp mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Modellen har även spridits i Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) nätverk för civilsamhällesfrågor där flertalet regioner och kommuner ingår.

Förutom dessa nationella spridningstillfällen har modellen introducerats i olika regionala och lokala sammanhang där MUCF bjudits in, bland annat till Göteborgs stads tjänstemannakollegie för civilsamhällesfrågor samt för deltagarna i Region Örebro kommunövergripande projekt CROSS.

Fortsatt utveckling av samverkansmodellen

Under 2021 har MUCF fortsatt utveckla samverkansmodellen. Arbetet har främst handlat om att göra den mer verksamhetsspecifik för att bättre kunna användas i arbetet med att stärka mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Utvecklingen har framför allt skett i genom ett pilotprojekt tillsammans med Göteborgs stad och RFSL Ungdom. Syftet med projektet har varit att testa hur modellen fungerar och identifiera vilka delar som skulle kunna utvecklas för att bättre stödja aktörer som vill starta en mötesplats för unga hbtqi-personer eller utveckla en befintlig mötesplats. På Mänskliga rättighetsdagarna spreds kunskap om modellen där även paneldeltagare från pilotprojektet deltog och berättade om sina erfarenheter av att använda modellen i sin samverkan.

Under perioden maj till november 2021 har MUCF erbjudit Göteborg stad och RFSL Ungdom tre workshops som stöd i arbetet. Däremellan har de, med stöd av modellen, utvecklat sin samverkan på egen hand, men myndigheten har funnits till förfogande för konsultation och som bollplank under hela processen. Under den sista workshopen utvärderades arbetet med utvecklingsprojektet för att fånga in reflektioner och synpunkter för utveckling av samverkansmodellen.

I utvärderingen framkom att modellen har varit till stor hjälp för aktörernas samverkan. Den har hjälpt till att synliggöra de olika förutsättningarna som finns såväl mellan organisationerna som inom stadens olika förvaltningar och hur de kan komplettera varandra för bästa resultat.

Deltagarna uttrycker också att arbetet med modellen har hjälpt dem att slå hål på fördomar då samverkan kräver transparens och öppriktighet.

Diskussionsfrågorna i samverkansmodellen har bidragit till en förbättrad arbetsrelation och mötesklimat. Flera av deltagarna lyfter fram att de olika aktörernas styrkor har synliggjorts. En av deltagarna skriver:

Det har förändrat min syn på samverkan över lag. Jag har fått möjlighet att utforska en ny sorts samverkan. Det har blivit större än jag hade trott. Det blir lättare att ha en klar vision efter detta.

Utvärderingen visade också på att modellen till viss del upplevs som tung och omfattande. De kommunala förvaltningar har olika förutsättningar vilket gör det svårare att implementera modellen i sammanhang där tiden och resurser-

na inte finns eller där det saknas politiska beslut som underlättar att gå in i samverkan. Det finns en önskan om ett mer lättillgängligt kringmaterial såsom checklistor, en överblickskarta och mer visualisering av modellens mer textbaserade delar.

I utvärderingen framkom även att det varit svårt för deltagarna att hinna med den processdagbok som MUCF hade önskat att de skulle föra under projektets gång. Deltagarna uppgav att de skulle ha glädje av ett stödmaterial som följer modellens olika faser och underlättar dagboksförandet. För att möta dessa behov håller myndigheten på att ta fram en digital processdagbok och mallar för avsiktsförklaring, tidsplan samt risk- och konsekvensanalys. Detta har framtagits efter specifika behov som framkommit hos aktörer som driver mötesplatser för unga hbtqi-personer men myndigheten har valt att göra modellen och stödmaterialen mer allmänt hållen så att den ska kunna användas även i andra sammanhang. För att samverka kring myndighetens hbtqi-strategiska arbete i en internationell kontext tar MUCF nu även fram en engelsk version av samverkansmodellen. Myndigheten har särskilt i åtanke att dela med sig av samverkan kring mötesplatser för unga hbtqi-personer i kommande Europaåret för unga 2022.

Digitala utbildningsdagar

I MUCF:s fortsatta kompetenshöjande insatser på området genomförde myndigheten hösten 2021 två digitala utbildningar – en grundutbildning och en fördjupningsutbildning – med fokus på unga hbtqi-personers fritid och mötesplatser.

Målgruppen för grundutbildningen var aktörer som arbetar med ungas fritid och som vill lära sig mer om hbtqi-frågor. Målgruppen för fördjupningsutbildningen var aktörer som arbetar särskilt med hbtqi-frågor eller unga hbtqi-personers fritid.

Innehållet under dessa utbildningsdagar utgick från de behov som MUCF identifierat i uppdraget, så som grundläggande kunskap om hbtqi-frågor och normkritiska förhållningssätt, samt hälsofrämjande arbete och metoder för att skapa trygga mötesplatser. Under fördjupningsutbildningen fanns också utrymme för erfarenhetsutbyte mellan deltagarna, då detta är ett återkommande önskemål från aktörer som arbetar med unga hbtqi-personers fritid.

Det var totalt 341 deltagare anmälda till utbildningarna, fördelat på 220 till grundutbildningen och 121 till fördjupningsutbildningen. På flera platser hade en person anmält sig men sedan deltog fler ur personalgruppen som satt tillsammans. Majoriteten var fritidsledare, tjänstepersoner och chefer från kommunalförvaltningen. Det fanns även politiker, civilsamhällesaktörer och aktörer verksamma på regional och nationell nivå bland deltagarna. Den geografiska spridningen bland deltagarna var stor, vilket troligtvis blev möjligt genom att utbildningarna var digitala och kostnadsfria.

Utvärdering av utbildningsdagarna

Utbildningen följdes upp av en utvärderingsenkät i direkt anslutning till dagarna. Tyvärr resulterade utvärderingen i en låg svarsfrekvens. Endast 25 deltagare svarade på utvärderingen, vilket är ett tunt underlag att dra slutsatser ifrån.

Men av de som svarade på enkäten var flertalet nöjda med utbildningsdagarna, 84 procent svarade att helhetsintrycket var bra eller mycket bra. På frågan hur användbar de tyckte innehållet var för deras arbete svarade 96 procent någons på skalan mellan användbar och mycket användbar, bara fyra procent la sig på den lägre delen av skalan.

Ungefär hälften av deltagarna ansåg att innehållet i utbildningen var för grundläggande vilket tyder på att de hade kunnat hoppa över grundutbildningen och gå rakt på fördjupningsutbildningen men kanske också att det finns en önskan om fler fördjupningsdelar med specialister på olika områden. Till exempel lyfte flera att föreläsning som RFSL Ungdom höll om minoritetsstress gav mycket och att minoriteter i minoriteten är ett ämne de önskar bredda sin kunskap om.

Vad gäller utbildningens upplägg så uppskattades särskilt balansen mellan föreläsningar och interaktiva delar och att det fanns utrymme för gruppdiskussioner mellan deltagarna.

Några uttryckte att de fått ord på och argument för att driva arbetet framåt. En av deltagarna skrev:

Utbildningen bekräftade en bild jag har från den verksamhet jag jobbar i, som inte är en ren HBTQ-mötesplats. Utbildningen satte ord på sådant jag anat. Jag är tacksam för MUCF:s enormt fina material som finns att ta ur.

Svårigheter med separatistiska mötesplatser i glesbygden framkom också av utvärderingen. En deltagare reflekterade en deltagare kring vikten av att även göra de icke-separatistiska mötesplatserna välkomnande för alla:

Det är svårt att jobba med riktade mötesplatser i små orter. Vi satsar på trygga fritidsgårdar där alla ska känna sig välkomna. Alla ska ha chansen att påverka aktiviteter och sin fritid.

Denna reflektion och liknande synpunkter som myndigheten fått till sig rörande svårigheter att starta upp separatistiska mötesplatser i mindre orter är viktigt att möta upp. Många vittnar om bristande ekonomiska förutsättningar, lokalbrist, avsaknad av organisationer som kan driva frågan eller bristande kompetens på området. All detta är viktiga faktorer som påverkar unga hbtqi-personers möjligheter till separatistiska mötesplatser beroende på var de bor.

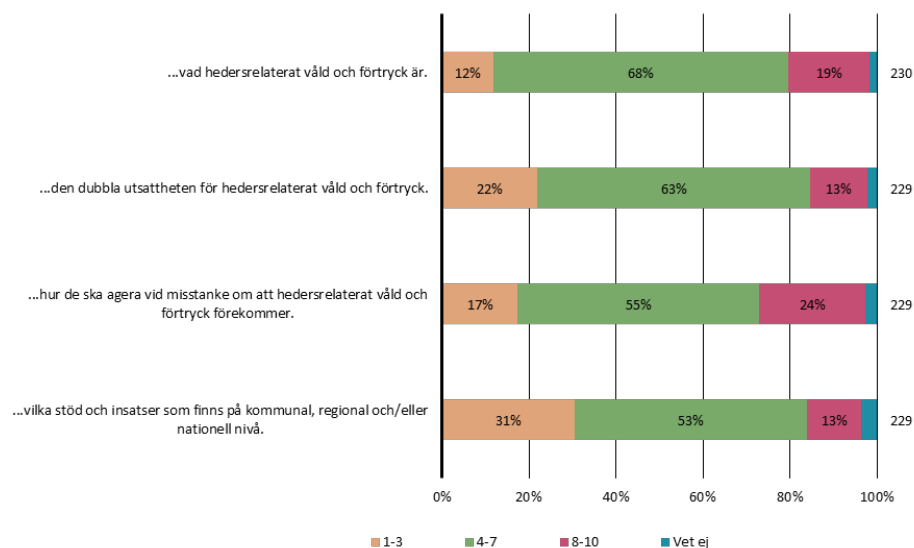
MUCF:s nationella enkätundersökning till öppen fritidsverksamhet 2021

I december 2021 sammanställdes MUCF nationella enkätundersökning till öppen fritidsverksamhet. Enkäten besvarades av totalt 235 representanter för 202 svenska kommuner, de allra flesta har en chefsposition med ansvar för öppen fritidsverksamhet på olika nivåer i den kommunala förvaltningen. Av respondenterna representerar 6 procent en riktad verksamhet för unga hbtqi-personer.

Analysen följer enkätens indelning med fyra huvudsakliga avsnitt: bakgrundsfrågor, hedersrelaterat våld och förtryck, våldsprevention och effekter av

covid-19-pandemin. I denna rapport kommer bearbetade diagram att redovisas, och i de flesta fall har frågor slagits ihop för att göra analysen mer överblickbar och för att förenkla jämförbarheten. En sammanfattande rapport av enkätundersökningen kommer att publiceras på mucf.se under våren 2022.

Figur 1. Uppskatta hur stor personalens kunskap är om...

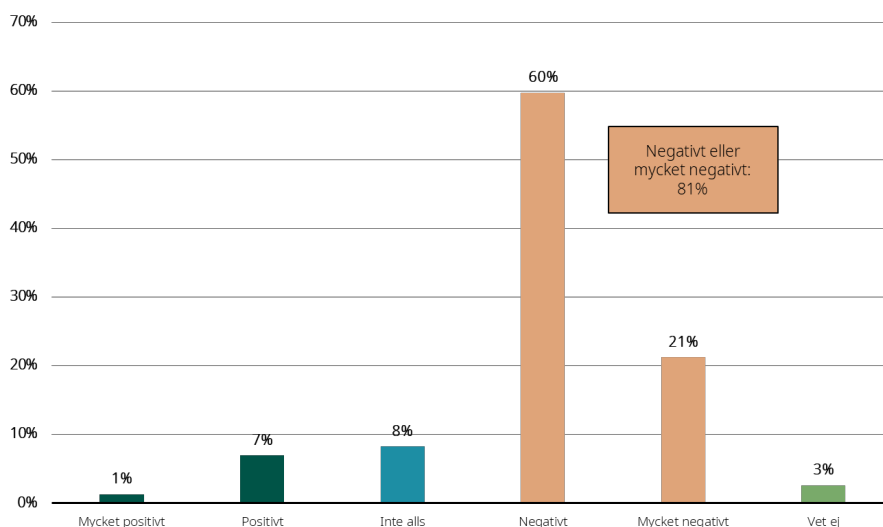

Kommentar: Siffrorna till höger om staplarna visar hur många respondenter som har svarat på respektive fråga. Respondenterna ombads att skatta personalens kunskapsnivå på en skala 1–10 där 1 motsvarar "Ingen kunskap" och 10 "Mycket stor kunskap". För diagrammet ovan har vi sedan klustrat svaren 1–3 som låga, 4–7 som varken låga eller höga och 8–10 som höga kunskapsnivåer.

Majoriteten av svaren faller som väntat i mitten av distributionen. Respondenterna uppfattar personalens kunskapsnivå som högre när det gäller vad hedersrelaterat våld och förtryck är, samt hur de ska agera när det förekommer. Däremot är kunskapen påtagligt låg om vilka stöd och insatser som finns att ta del av. Även när det kommer till den dubbla utsattheten som kan drabba vissa grupper av unga såsom hbtqi-personer eller unga med funktionsnedsättning är kunskapen förhållandevis låg.

Kunskapsnivåerna varierar mellan kommunerna. Det är en relativt stor andel av respondenterna som uppger att personalens kunskapsnivåer är låga eller obefintliga, men också flera som upplever att personalen har mycket stor kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Respondenterna hade också möjligheten att lämna kommentarer i fritextform. I dessa framkommer att kunskapen även varierar mycket inom samma kommun, där stort kunskapskapital ofta finns hos enskilda individer i personalen.

Figur 2. Hur har verksamheten/erna påverkats av pandemin?

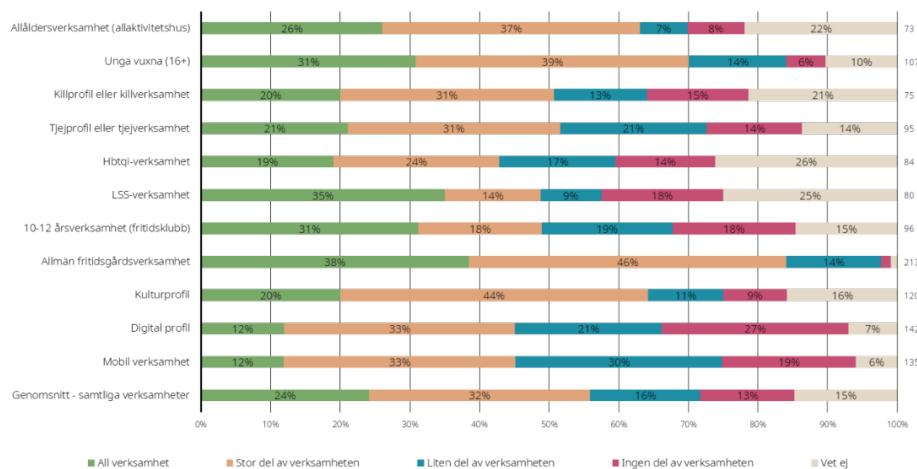

Kommentar: Antal svarande respondenter: 231 stycken.

Det är påtagligt att respondenterna upplever att pandemin har haft en negativ påverkan på verksamheterna, framför allt på grund av att arbetet inte har kunnat pågå som planerat. Respondenterna fick även svara på frågan om de kunnat genomföra verksamheterna som vanligt under pandemin, endast 3 procent svarade ja. Besökarantal har fallit och det har blivit svårare att nå ut till ungdomarna, kanske framför allt de som skulle kunna ha störst nytta av det sammanhang som till exempel en fritidsgård utgör.

I respondenternas fritextsvar är det dock flera personer som påpekar att även om pandemin mestadels har varit negativt så har det inte enbart varit det. Pandemin har uppenbarligen påverkat möjligheterna att bedriva verksamheten som vanligt, men det har samtidigt funnits mer utrymme för planering, verksamhetsutveckling och att jobba på nya sätt.

Figur 3. Uppskatta hur stor del av respektive verksamhet som har behövts ställas om (genomföras annorlunda) till följd av pandemin

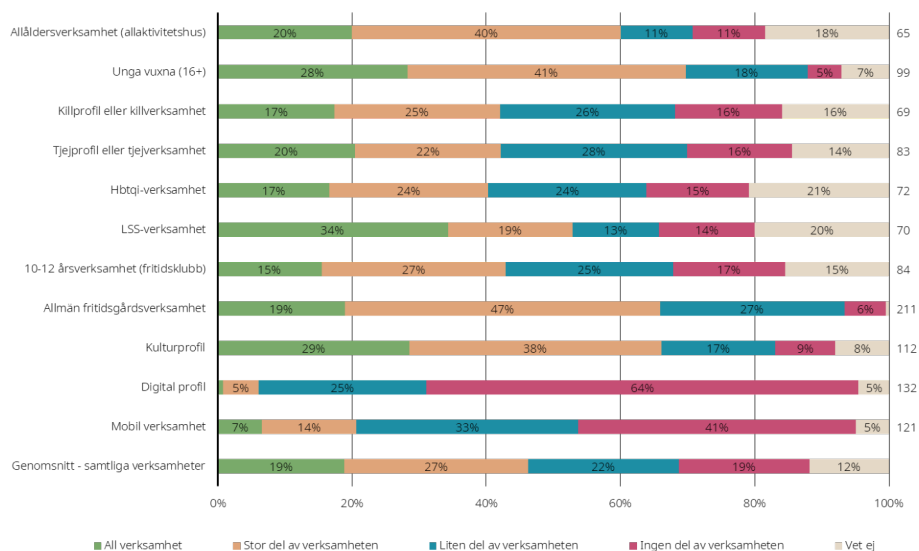

Kommentar: Siffrorna till höger om staplarna visar hur många respondenter som har svarat för respektive kategori, och därmed inte klickat i "har ej denna verksamhet" eller inte velat svara. I de fall en stapel i en viss färg är väldigt liten har siffran för procentsatsen tagits bort. Den nedersta stapeln visar de genomsnittliga procentsatserna för samtliga inriktningar.

För de allra flesta verksamhetstyperna uppger en betydande andel av respondenterna att all eller en stor del av verksamheten har behövts ställas om under pandemin. Det gäller i störst utsträckning allmän fritidsgårdsverksamhet och unga vuxna (16+). De verksamheter som kunnat fortgå som vanligt i störst utsträckning är verksamheter med digital profil samt mobil verksamhet.

I respondenternas fritextsvar framkommer att personalen har behövt vara flexibel och kreativ för att verksamheten ska kunna fortgå, då väldigt många har behövt ställa om och under perioder ha helt stängt. Många uppger att de snabbt har behövt ställa om till att bedriva verksamheten digitalt eller utomhus. I många fall påpekar respondenterna att detta inte enbart har varit negativt, utan att det också tvingat verksamheten att utvecklas.

Figur 4: Uppskatta hur stor del av respektive verksamhet som har behövs ställas in (inte kunnat genomföras alls) till följd av pandemin

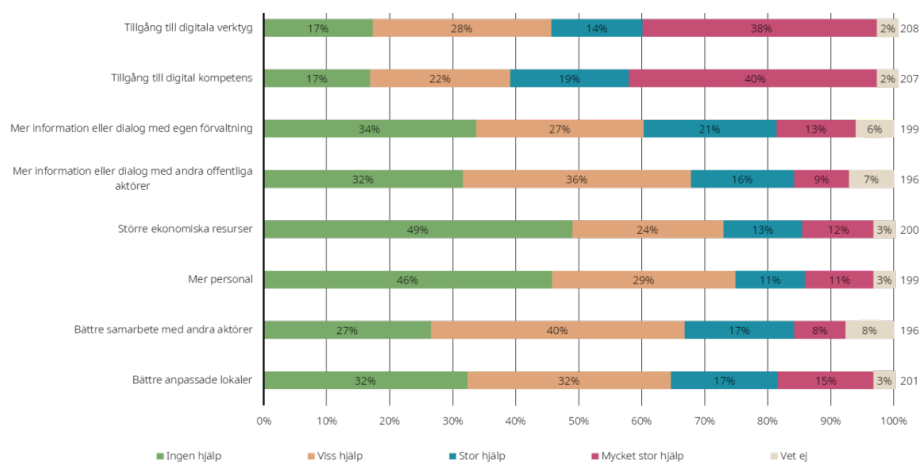

Kommentar: Siffrorna till höger om staplarna visar hur många respondenter som har svarat för respektive kategori, och därmed inte klickat i "har ej denna verksamhet" eller inte velat svara. I de fall en stapel i en viss färg är väldigt liten har siffran för procentsatsen tagits bort. Den nedersta stapeln visar de genomsnittliga procentsatserna för samtliga inriktningar.

Det är noterbart att en väldigt liten del av verksamheterna med digital profil som har fått ställas in. Likt föregående fråga är de verksamheter som behövt ställa in all eller en stor del av verksamheten i störst utsträckning den allmänna fritidsgårdsverksamheten och unga vuxna (16+).

I respondenternas fritextkommentarer är det tydligt att verksamheterna hellre har ställt om än ställt in. Det är också flera som upplever att det har legat ett stort ansvar på verksamheterna själva att tolka riktlinjer och avgöra i vilken utsträckning de ska införa restriktioner.

Figur 5. Till hur stor hjälp hade alternativen nedan varit för att ni skulle kunna bedriva verksamheten som vanligt under pandemin?

Kommentar: Siffran till höger om respektive stapel visar hur många respondenter som klickat i något av svarsalternativen för varje alternativ. I de fall en stapel i en viss färg är väldigt liten har siffran för procentsatsen tagits bort.

Den tydligaste trenden är att digitala verktyg och kompetens hade kunnat bistå verksamheterna under pandemin. Större ekonomiska eller personella resurser hade inte varit till särskilt stor hjälp. Från fritextsvaren och kommentarerna i enkäten framkommer att en del respondenter tyckte denna fråga var svår att svara på, och påpekade att det inte under några förutsättningar skulle ha gått att bedriva verksamheten helt som vanligt, på grund av de restriktioner och rekommendationer som gällde på samhällsnivå. Det är också noterbart att relativt få svarar ”Vet ej”.

Spridning av resultat

Den kunskap som presenterats i regeringsuppdraget har fått medial uppmärksamhet vid ett flertal tillfällen. MUCF har exempelvis medverkat både i Sveriges radio²⁷ och SVT Nyheter²⁸ för att berätta mer om resultaten i myndighetens två delrapporter.

Den kunskap som MUCF tagit fram om unga hbtqi-personers mötesplatser har också uppmärksammats i lokal press runt om i landet.

I samband med att delrapport 2 släpptes i mars 2021 publicerade myndigheten också en rad debattartiklar, både i nationell, regional och lokal media. Syftet var att lyfta behovet av att stärka mötesplatser för den här gruppen unga runt om i landet.

²⁷ Sveriges radio, 2020 Unga hbtqi-personer saknar mötesplatser, <https://sverigesradio.se/artikel/7420720>

²⁸ SVT Nyheter, 2021, Ny rapport: Saknas mötesplatser för unga hbtqi-personer, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/ny-rapport-saknas-motesplatser-for-unga-hbtqi-personer>

Den kunskap som tagits fram i arbetet med regeringsuppdraget har också presenterats vid ett flertal möten och evenemang. Några exempel är

- ett fullsatt seminarium på MUCF:s Rikskonferens (november 2019)
- en utbildning för fritidsledare i Göteborgs stad (juni 2021)
- forum för levande historias träff för myndighetsanställda (september 2021)
- den digitala sändningen MUCF idag – om trygga platser för unga hbtqi-personer (oktober 2021)
- ett öppet samtal under rubriken “Ung hbtqi i landsbygder – om inkluderande mötesplatser” i landsbygdsnätverkets podd “Landet” (oktober 2021)
- ett seminarium på Mänskliga rättighetsdagarna i Göteborg tillsammans med paneldeltagare från Göteborg stad och RFSL-ungdom (december 2021)
- en digital presentation på SKR:s nätverksmöte för civilsamhället (februari 2022).

Under 2021 utvecklar MUCF en webbutbildning som handlar om ungas fritid och där kunskap om unga hbtqi-personer särskilda villkor synliggörs. Målet är att lansera utbildningen under våren 2022.

Analys och diskussion

Arbetet med uppdraget har gett MUCF möjlighet att samla in synpunkter och synliggöra såväl mötesplatsaktörernas behov, förutsättningar och utmaningar som ungas upplevelser av sin fritid samt deras behov och önskemål.

Genom uppdraget har MUCF kartlagt landets mötesplatser för unga hbtqi-personer och visat på stora brister i den geografiska tillgängligheten. Myndigheten har ännu inte kunnat identifiera en enda mötesplats för unga hbtqi-personer i en landsbygdskommun. Kartläggningen har även synliggjort att det civila samhället, främst på lokal nivå, tar ett stort ansvar för denna grupp unga idag och driver ungefär hälften av mötesplatserna. Samtidigt har det civila samhället drabbats hårt av pandemin, vilket medför begränsade förutsättningar att starta och driva denna typ av verksamhet. Det är särskilt oroväckande då ungas möjlighet till en meningsfull fritid har en betydelse för ungas hälsotillstånd (Ungdomsstyrelsen 2007; MUCF 2014; 2016a; 2020c).

Att MUCF under arbetet med uppdraget fått regeringens gehör gällande vikten av statligt stöd vid uppstart av nya- och utveckling av befintliga mötesplatser har betytt mycket för mötesplatsaktörerna. Värt att lyftas i detta sammanhang är projektet som organisationen Lesbisk makt påbörjat på den västsvenska landsbygden. Organisationen, en av de fyra som MUCF beviljade 2021 års stöd för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer, samlade in 84 röster från unga hbtqi-personer på landsbygden. Nu ska organisationen, genom ett Allmänna arvsfonds-projekt använda enkäten för att starta fler mötesplatser för hbtqi-personer tillsammans med lokala föreningar runt om i landet, något som fått medial uppmärksamhet²⁹.

MUCF ser att behov av att fortsätta utveckla bidraget framåt för att i större utsträckning nå ut till de unga som idag saknar riktade hbtqi-mötesplatser.

I uppdragets senaste rapport föreslog myndigheten att bidraget skulle kunna sökas även av aktörer från den offentliga sektorn. Det skulle kunna medföra en långsiktighet för dessa mötesplatser, inte minst genom samverkan mellan offentlig verksamhet och civilsamhället. Det är också viktigt att beakta att det inte finns civilsamhällesaktörer som kan starta eller driva dessa frågor i alla orter runt om i landet. Det kan innebära att ett bidrag som endast vänder sig till civilsamhället inte kommer att kunna stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer i exempelvis mindre orter och landsbygdskommuner. De ekonomiska förutsättningarna kan även skilja sig nämnvärt mellan olika offentliga förvaltningar, det kan till exempel vara svårare att ha tillräckliga resurser att avsätta till mötesplatser på landsbygden eller i socioekonomiskt utsatta områden.

Inom ramen för uppdraget har MUCF intervjuat olika mötesplatsaktörer samt drivit ett pilotprojekt med aktörer som testat den samverkansmodell som myndigheten tagit fram. I såväl intervjuerna som i utvärderingen av piloten framkommer att samverkan mellan civilsamhället och offentlig sektor uppfattas som gynnsamt för att starta och driva mötesplatser för unga hbtqi-personer.

²⁹ Svt Nyheter, 2022, Hbtqi-personer vittnar om utanförskap på landsbygden, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/de-vill-skapa-fler-motesplatser-for-hbtq-personer-pa-landsbygden>

Respondenterna upplever att de olika organisationsformernas styrkor lyfts och kompletterar varandra. Offentliga aktörer har till exempel ofta mer lokaler att bistå med och större möjligheter att anställa personal men kan många gånger sakna den specialkompetensen på området som ofta finns i lokala hbtqi-organisationer. Samverkan över organisationsgränser kan därmed vara det bästa sett ur ett ungdomsperspektiv. Men samverkan kräver tid, inte minst under etableringsåren. Aktörerna behöver tillräckligt med tid för att förstå varandras roller och hur de på bästa sätt kan samverka. Att starta om ansökningsprocessen på nytt redan kommande år kan innebära en risk att projektet stannar av, inte minst i de verksamheter som har stor personalomsättning och där nyanställd personal snabbt behöver sätta sig in i arbetet. Ett bidrag som uppmuntrar en förlängning för redan beviljade mötesplatser som redovisat sitt uppstartsår enligt direktiven skulle troligtvis vara av stor betydelse för verksamheternas stabilitet och långsiktighet.

I MUCF:s delrapport från 2021 lyfte myndigheten behovet av särskilt riktade kompetensutvecklingsinsatser till beslutsfattare, chefer och strateger med ansvar för den öppna fritidsverksamheten, detta för att säkra att frågan om unga hbtqi-personers mötesplatser prioriteras bland kommunerna runt om i landet.

Genom de intervjuer med landets kommuner som gjorts inom ramen för uppdraget har MUCF fått en inblick i spännande utvecklingsarbeten som pågår bland mötesplastaktörer. Myndigheten har även kunnat konstatera att behovet av kompetensutvecklingsinsatser är fortsatt stor hos såväl chefer som fritidsledare. Många vill öka sin kunskap och efterfrågar fortsatt kompetenshöjande insatser från MUCF inte minst när det kommer till ungas psykiska hälsa och hälsofrämjande arbete samt kunskap och metoder för digitalt ungdomsarbete.

Unga hbtqi-personer är en grupp som löper högre risk för psykisk ohälsa och har sämre tillgång till sociala skyddsnät. För dessa unga kan fysiska såväl som digitala mötesplatser vara särskilt betydelsefulla. Samtidigt medför bristen geografiska tillgänglighet att många unga hbtqi-personer idag inte har möjlighet att delta i en riktad mötesplats.

Den intervjustudie med unga som genomförts i uppdraget visar att unga hbtqi-personer använder digitala platser både som en fritidsaktivitet i sig och som en strategi för att hantera en annars otrygg fritid. Den digitala fritiden används av unga hbtqi-personer för att få tillgång till platser, gruppgemenskaper, information och kunskap som hjälper dem att känna sig trygga, inkluderade och må bra i sina liv. Intervjuerna har indikerat att behoven och utmaningarna inte ser likadan ut för alla hbtqi-personer. Flera studier, med fokus på vilka unga hbtqi-personer som deltar i mötesplatsverksamheter, skulle behöva genomföras för att presentera en tillförlitlig intersektionell analys, samt en fördjupad jämställdhetsanalys. Nu när unga intersexpersoner tillkommit i paraplybegreppet är det extra viktigt att undersöka deras upplevelser av sin fritid för att sprida kunskap utifrån även deras perspektiv.

Nya ungdomar växer upp med sina förutsättningar och behov, ny personal tillkommer på mötesplatserna och på beslutsfatarpositioner med behov av fortbildning på hbtqi-området. Det behövs med andra ord kontinuerlig uppföljning av kunskapsutvecklande insatser om hur mötesplatser och fritidsverksamheter kan stödja unga hbtqi-personer att få tillgång till fler friskfaktorer och främja en allmän psykisk hälsa och en meningsfull fritid.

I juni 2022 släpper myndigheten en ny rapport som följer upp myndighetens utredning **Hon hen han**³⁰.

De resultat som MUCF hittills presenterat i regeringsuppdraget indikerar på behov av tidigare insatser under fritiden för att möta barn och yngre i gruppen unga som identifierar sig som hbtqi-personer eller tror sig tillhöra gruppen.

Samhället har ett ansvar att säkerställa alla barn och ungas rätt till en meningsfull och utvecklande fritid, vilket slås fast i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) artikel 31. Det innebär också att se till att barn och unga som är hbtqi-personer får ta del av fritidsaktiviteter som är tillgängliga, trygga och stärkande för dem.

Åldersspannet för mötesplatsernas målgrupper är relativt stort och resultaten visar att ett flertal mötesplatser upplever att de behöver ha en viss flexibilitet vad gäller den nedre åldersgränsen. Denna bild bekräftas även av de aktörer som MUCF fört samtal med under arbetet med uppdraget och som med hjälp av olika kreativa lösningar och engagemang även välkomnar dessa unga.

I denna process behöver mer kunskap om hur barn som är hbtqi upplever sin fritid samlas, ett uppdrag som skulle innebära ett samarbete mellan olika myndigheter, lämpligen med Barnombudsmannen som huvudman.

³⁰ Ungdomsstyrelsen, **Hon hen han**, 2010

Förslag och bedömningar

I detta avsnitt presenterar MUCF ett antal förslag och bedömningar som myndigheten anser kan stärka förutsättningarna att skapa nya mötesplatser för unga hbtqi-personer, samt skapa bättre förutsättningar för befintliga mötesplatser för gruppen. Förslag och bedömning bygger på den kunskap som samlats in i regeringsuppdraget, tillsammans med MUCF:s tidigare kunskap och erfarenheter av att arbeta med unga hbtqi-personers fritid. Dessa är:

- statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer (förslag)
- kartläggningen av mötesplatser för unga hbtqi-personer. (förslag)
- kompetensutvecklingsinsatser om hbtqi, psykisk hälsa och hälsofrämjande arbete (förslag och bedömning)
- kunskap och metoder för digitalt ungdomsarbete (förslag)
- kunskap och tidigare insatser för barn (bedömning).

Statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer

Myndigheten föreslår att

MUCF får i uppdrag att fördela statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer. Bidraget bör även kunna sökas av aktörer inom det offentliga.

I uppdragets delrapport från 2021 uppmärksammade MUCF att de största hindren för att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer är bristande personella och ekonomiska resurser, bristande kompetens och långsiktighet i verksamheten. Dessa faktorer är nödvändiga för att driva riktad verksamhet för unga hbtqi-personer.

Regeringen beslutade under våren 2021 ett nytt bidrag³¹ för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer. Bidraget har avgörande betydelse för huvudmän som ska genomföra strukturella förändringar som krävs för att nå de unga som mest behöver det. Utifrån MUCF:s samlade kunskap ser myndigheten dock ett behov av att även offentlig sektor omfattas av ett sådant statsbidrag.

Myndigheten bör få fortsatt uppdrag att följa upp utgångsläget för de kommuner som ännu inte har några mötesplatser för unga hbtqi-personer för att underlätta deras ansökan av kommande projektbidrag.

³¹ Förordning (2021:227) om statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Ett statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer skulle kunna innebära att

- nya mötesplatser för unga hbtqi-personer startar upp, särskilt på orter och geografiska områden där det inte redan finns en mötesplats för gruppen
- redan befintliga mötesplatser för gruppen stärks
- erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande insatser för nya och befintliga mötesplatser möjliggörs
- samverkan mellan det civila samhället och det offentliga som vill utveckla en befintlig eller starta en ny mötesplats uppmuntras och stärks.

Bidraget kan med fördel uppmuntra en förlängning för redan beviljade mötesplatser som redovisat sitt uppstartsår enligt direktiven. Detta med hänsyn till att det tar tid att bygga upp och förvalta mötesplatser där förtroende och tillit är viktigt för själva mötesplatsen.

Syftet med statsbidraget är att säkerställa att unga hbtqi-personer, oberoende av ort och ålder, ska ha möjlighet att delta i stärkande, trygga och tillgängliga fritidsaktiviteter som leds av kompetent personal. Kostnaderna uppskattas till 20 miljoner kronor per år.

Kartläggning av mötesplatser för unga hbtqi-personer

I mars 2021 presenterade MUCF en uppdaterad kartläggning av identifierade mötesplatser för unga hbtqi-personer. Den visade, en liten ökning av mötesplatser från fjolårets kartläggning, men fortsatt stora brister i den geografiska tillgängligheten. Myndigheten hade då även identifierat att åtminstone fyra initiativ till mötesplatser var under uppstart 2021. Stor del av Sveriges kommuner och län saknar fortfarande mötesplatser för unga hbtqi-personer. MUCF har inte lyckats identifiera en mötesplats i en landsbygdskommun.

Myndigheten har konstaterat vikten av dessa mötesplatser och ser behov av kontinuerlig uppföljning och uppdaterad kartläggning.

Myndigheten föreslår att

MUCF får i uppdrag att uppdatera befintlig kartläggning av mötesplatser för unga hbtqi-personer. Kostnaderna uppskattas till 1,5 miljoner på tre år.

Kompetensutvecklingsinsatser om hbtqi, psykisk hälsa och hälsofrämjande arbete

Myndigheten föreslår att

MUCF får i uppdrag att utveckla och genomföra digitala och fysiska kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapen om hbtqi-frågor, psykisk hälsa och hälsofrämjande arbete. Insatserna ska främst riktas till beslutsfattare, chefer och strateger med ansvar för den öppna fritidsverksamheten.

Myndigheten bedömer att

- fritidsledare och annan personal inom den öppna fritidsverksamheten och i riktade mötesplatser behöver kompetens om hbtqi-frågor, psykisk hälsa, samt hälsofrämjande arbete
- kompetenshöjande insatser till yrkesverksamma på ungas fritid har en signifikant roll i att stärka förutsättningarna för att skapa fler trygga och stärkande mötesplatser för unga hbtqi-personer.

Utvecklingen av kompetensutvecklingsinsatserna bör ske i samverkan med utbildningsaktörer inom fritidssektorn, samt aktörer med särskild kunskap inom dessa områden. Insatserna bör utgå från ett intersektionellt perspektiv för att fånga in mångfalden bland gruppen unga hbtqi-personer.

Det är nödvändigt med kompetens på strategisk nivå och på ledningsnivå för att resurser ska ges till hbtqi-verksamheter och för att hbtqi-frågor ska prioriteras inom den egna organisationen. Kommunala aktörer som MUCF träffat inom ramen för uppdraget lyfter behovet av en tydligare riktlinje, förväntan och ambitionsnivå för att genomföra hbtqi-arbete, tillsammans med kompetens inom området. De menar att det är avgörande för att dessa mötesplatser ska startas upp och finnas kvar över tid. Mot den bakgrunden anser MUCF att det behövs kompetensutvecklingsinsatser särskilt riktade till aktörer med ansvar för allmän öppen fritidsverksamhet och riktade mötesplatser för unga hbtqi-personer. Myndigheten anser att dessa kompetenshöjande insatser behöver utvecklas och genomföras i samverkan med exempelvis utbildningsaktörer inom fritidssektorn, aktörer med kunskap om psykisk hälsa och aktörer som arbetar med hbtqi-personers rättigheter.

Dessa insatser behöver utformas och utgå från

- befintlig kunskap om unga hbtqi-personer levnadsvillkor och fritid
- kunskap om hälsofrämjande arbete och psykisk hälsa
- hbtqi-mötesplatser förutsättningar, utmaningar och behov
- den öppna fritidsverksamhetens behov
- ett barnrätts- och ungdomsperspektiv, samt ett jämställdhetsperspektiv
- ett intersektionellt perspektiv och särskilt uppmärksamma minoriteter i hbtqi-gruppen.

Likt det förslag som MUCF lämnade till regeringen i **Fokus 20 – om sexuella trakasserier i utbildningsmiljön**³² ser myndigheten att utveckling och genomförande av kunskapsinsatserna kan samordnas mellan MUCF:s olika hbtqi-uppdrag, samt med myndighetens uppdrag att utveckla en webbutbildning för ledare inom öppen fritidsverksamhet.

För att skapa bättre förutsättningar för fler att ta del av utbildningsinsatser ser MUCF att digitala insatser kan vara en lämplig utgångspunkt för arbetet.

Kompetensutvecklingsinsatser för fritidsledare och personal

Fritidsledare som arbetar i öppen fritidsverksamhet och i riktade mötesplatser för unga hbtqi-personer behöver kunskap och stöd för att bättre kunna möta unga hbtqi-personer i verksamheten. MUCF ser mot den bakgrunden ett behov av kompetensutvecklingsinsatser för fritidsledare och annan personal i dessa verksamheter.

Myndigheten bedömer att riktade kompetenshöjande insatser genom etablerade utbildningsaktörer kan vara ett effektivt tillvägagångssätt för att trygga kompetensen kring dessa frågor inom den öppna fritidsverksamheten långsiktigt. Insatserna kan utvecklas och genomföras med stöd av MUCF. Eftersom det är en hög andel utan adekvat utbildning och en hög andel timvikarier som arbetar inom den öppna fritidsverksamheten bedömer myndigheten att det är viktigt att kunskapshöjande insatser riktas direkt till all personal i öppen fritidsverksamhet.

MUCF ser även här att kompetenshöjande insatser via etablerade utbildningsaktörer inom fritidssektorn kan vara ett effektivt sätt att möta behoven. Tillgången till kompetensutvecklingsinsatser på olika nivåer är nödvändigt för att fler verksamheter ska bli inkluderande för unga hbtqi-personer och för att nya mötesplatser för gruppen ska starta upp.

MUCF:s kunskap om unga visar att upplevelse av stress och psykisk ohälsa är högre bland tjejer. Hbtq-tjejer, i synnerhet bisexuella tjejer, pekas ut som en särskilt sårbar grupp. Kompetensutvecklingsinsatser om hälsofrämjande arbete kan därmed även bidra till de jämställdhetspolitiska målen om en jämn fördelning av makt och inflytande, jämställd hälsa samt jämställt utbildning.

Syftet är att stärka unga hbtqi-personers tillgång till en meningsfull och utvecklande fritid som leds av kompetent personal med kunskap om gruppen. Kostnaderna uppskattas till 2 miljoner kronor per år under en tre års period.

³² MUCF, Fokus 20 – om sexuella trakasserier i utbildningsmiljön, 2020

Kunskap och metoder för digitalt ungdomsarbete

Myndigheten föreslår att

MUCF får i uppdrag att, tillsammans med andra relevanta aktörer, ta fram kunskap om digitalt ungdomsarbete och hur det kan utformas på ett ändamålsenligt sätt. Särskilt ska unga hbtqi-personer uppmärksammas i arbetet.

Under de senaste åren har begreppet digitalt ungdomsarbete introducerats, vilket innefattar att digitala medier och teknologier tillämpas i arbete och verksamhet med ungdomar. Digitalt ungdomsarbete är viktigt av flera anledningar. En av dessa anledningar är att personer som arbetar med ungas fritid behöver finnas tillgängliga i de olika arenor där unga finns. För att fortsätta vara relevanta för unga och för att kunna vara trygga ledare behöver de också ha kunskap om ungas vardag och olika situationer som unga ställs inför.

Den rådande coronapandemin har bidragit till att verksamheter inom ungas fritid i allmänhet, och i öppen fritidsverksamhet i synnerhet, behövt utveckla sitt digitala ungdomsarbete på olika sätt. Olika digitala lösningar har varit ett sätt att nå ut till unga och fortsätta att mötas. Det har skapats möjlighet att träffa andra unga digitalt och sådana lösningar har varit framgångsrika i arbetet med att skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer under pandemin.

Ett utvecklat digitalt ungdomsarbete med fokus på unga hbtqi-personer kan dock utgöra ett bra komplement till fysiska mötesplatser. Det kan vara särskilt viktigt för unga som bor i mindre orter eller orter där det inte finns en fysisk mötesplats för gruppen att delta i. MUCF vill dock betona att det kan vara svårt att ersätta den fysiska mötesplatsen och dess värde för unga hbtqi-personer genom ett digitalt ungdomsarbete. Men det skulle kunna användas som ett tillvägagångssätt för att ytterligare stärka tillgången till tillgängliga, stärkande och trygga mötesplatser för unga hbtqi-personer runt om i landet. Digitalt ungdomsarbete kan också användas för att nå grupper som kan vara särskilt svåra att nå eller som av olika anledningar har svårigheter att delta i den fysiska mötesplatsen.

Det digitala ungdomsarbete som påbörjats med anledning av pandemin har potential att utvecklas. Många verksamheter saknar dock ekonomiska resurser och digital kompetens för att utveckla sitt digitala ungdomsarbete. Det behövs mer kunskap om digitalt ungdomsarbete och hur det kan utformas på ett ändamålsenligt sätt. På europeisk nivå bedrivs både forskning och kunskapsinhämtning inom området. Förekomsten av digitalt ungdomsarbete ser dock olika ut i de europeiska länderna och MUCF upplever att kunskapsområdet i Sverige fortsatt är relativt smalt. Myndigheten anser mot den bakgrunden att det behöver tas fram kunskap om digitalt ungdomsarbete och hur det kan utformas för att arbeta främjande med unga hbtqi-personer. Det behöver också utvecklas verktyg och metoder för att stötta verksamheter som vill utveckla sitt digitala ungdomsarbete. Särskilt behövs mer kunskap och nya metoder baserat

på kunskap om unga hbtqi-personer och gruppens digitala fritid. Detta behöver ske med hjälp av aktörer med relevant kunskap för uppdraget.

Att arbeta för att fler unga får tillgång till trygga digitala mötesplatser kan bidra till att unga, oavsett kön, får bättre förutsättningar att delta i civilsamhället och i olika demokratiska processer och ges samma möjligheter att vara aktiva medborgare. Ett utvecklat digitalt ungdomsarbete kan därmed bidra till de jämställdhetspolitiska målen om en jämn fördelning av makt och inflytande och jämställt utbildning.

Unga hbtq-personer, och i synnerhet hbtq-tjejer, är generellt mer utsatta än andra unga för sexuella trakasserier, diskriminering och kränkningar och har dessutom sämre psykisk hälsa än genomsnittet. Ett stärkt digitalt ungdomsarbete kan därmed också bidra till de jämställdhetspolitiska målen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det sistnämnda innefattar också trakasserier, hot och våld som kan ske på internet och i digitala kanaler.

I uppdraget bör det ingå att identifiera metoder och verktyg som kan fungera som stöd för aktörer som vill utveckla ett digitalt ungdomsarbete. Uppdraget bör också innefatta att undersöka förutsättningar och möjliga hinder för ett sådant arbete. Kostnaderna uppskattas till 1,5 miljoner kronor under ett år.

Kunskap och tidigare insatser för barn

Myndigheten bedömer att

- det behöver samlas in mer kunskap om hur barn som är hbtqi upplever sin fritid samt deras eventuella behov av riktade fritidsaktiviteter och mötesplatser. Barnombudsmannen är en fortsatt lämplig aktör för ett sådant uppdrag.
- ytterligare statliga myndigheter och aktörer inom idrotts-, fritids- och kulturområdet bör få uppdrag eller riktade medel för att stärka tillgången till inkluderande och tillgängliga fritidsaktiviteter för barn i gruppen.

Att flera mötesplatser ser ett behov av att vara flexibla med den lägre åldersgränsen kan visa på ett behov av tidigare insatser för att möta barn som är hbtq-personer – en grupp som inte alltid har mötesplatser eller fritidsaktiviteter som är riktade till dem. Läggerverksamheten ”Transkollon” som anordnas av RFSL ungdom och Transammans för barn med transerfarenhet upp till 12 år, har lyfts fram som ett av få exempel på riktade insatser under fritiden för barn i gruppen. Dessa kollon har dock ingen långsiktig finansiering utan bedrivs med medel från Socialstyrelsen och olika stiftelser.

Riktade insatser under fritiden för hbtqi-personer som är yngre än 13 år är dock en komplex fråga som MUCF inte haft möjlighet att undersöka vidare i arbetet med uppdraget. Det är också en åldersgrupp som ligger utanför MUCF:s målgrupp.

Myndigheten bedömer mot den bakgrunden att det behöver samlas in mer kunskap om hur barn som är hbtqi upplever sin fritid, samt lyssna in deras eventuella behov av riktade fritidsaktiviteter eller mötesplatser. MUCF bedömer att Barnombudsmannen är en lämplig aktör för ett sådant kunskapsinhämtande uppdrag.

MUCF menar också att behovet av tillgängliga och inkluderande fritidsaktiviteter för barn i hbtqi-gruppen skulle kunna mötas med hjälp av olika aktörer. Ett tydligare uppdrag eller riktade medel till aktörer som arbetar med barn och unga inom exempelvis idrotts-, fritids- och kulturaktiviteter skulle också kunna bidra till att fler utvecklar sitt arbete med hbtqi-frågor och normkritik. Befintliga mötesplatser för hbtqi-personer eller aktörer som arbetar med öppen fritidsverksamhet skulle också kunna få stöd eller utökade medel för att erbjuda en riktad verksamhet för barn och yngre i gruppen unga.

Även fritidshemmets verksamhet och den lagstadgade öppna fritidsverksamheten¹⁶ som kan erbjudas till barn i åldrarna 10–13 år inom utbildningsväsendet kan vara viktiga platser för barn i gruppen. MUCF ser att dessa verksamheter kan utveckla sitt arbete för att bättre kunna inkludera barn som är hbtqi. Ett sätt att möta kunskapsbehovet kan vara att berörda skolmyndigheter tydligare uppmärksammar frågan. Inom dessa verksamheter finns också anställda fritidsledare och flertalet kommuner erbjuder dessutom den lagstadgade öppna fritidsverksamheten i fritidsgårdens lokaler. MUCF skulle därmed kunna vara ett stöd till skolmyndigheterna i detta arbete. MUCF menar att det dessutom finns anledning att stärka upp arbetet med dessa frågor i grundläro- utbildningens inriktning mot fritidshem. I synnerhet behöver läro- utbildningens delmoment om sex och samlevnad tydligare innefatta hbtqi-frågor och utgå från ett normkritiskt perspektiv.

Med utgångspunkt i barnkonventionen och alla barns rätt till en meningsfull och utvecklande fritid är kunskap om tidigare insatser för barn en viktig fråga att belysa. Inte minst då MUCF ser indikationer på att det finns barn och unga i gruppen som inte har samma möjlighet till lek och fritid på lika villkor som andra. Om inte området uppmärksammas finns en risk att barn som är hbtqi inte får sina rättigheter tillgodosedda.

Det är nödvändigt för att säkerställa barn och unga hbtqi-personers lika rättigheter och möjlighet till en utvecklande och meningsfull fritid.

Ordlista

Kön – begreppet består av olika delar:

- Juridiskt kön är det kön som står registrerat i folkbokföringen.
- Biologiskt kön definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer.
- Könsidentitet innebär det kön en person känner sig som. Det kan vara kvinna, man, både och eller inget alls.
- Könsuttryck är hur en person uttrycker sitt kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, frisyra, socialt beteende, röst samt om och hur personen sminkar sig.

Cisperson är ett begrepp som används för att beskriva personer som inte är transpersoner. Det är en person vars juridiska kön, biologiska kön och könsidentitet hänger ihop och alltid har hängt ihop i enlighet med den rådande samhällsnormen.

Transperson är ett begrepp som avser personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck alltid eller under perioder skiljer sig från det kön som registrerades för dem vid födseln.

Binär transperson är ett begrepp som används för transpersoner som identifierar sig som antingen tjej eller kille.

Icke-binär är ett paraplybegrepp som innehåller många olika definitioner av identiteter bortom de binära könen (tjej och kille). Vissa icke-binära kallar sig för transpersoner, andra gör inte det.

Intersex är en benämning som används för att förklara tillstånd där den kroppsliga utvecklingen inte är entydig i fråga om kön.

Sexuell läggning innebär vem eller vilka en person blir förälskad i, attraheras av eller har sexuella relationer med. De sexuella läggningar som inkluderas i diskrimineringslagen är homosexuell, bisexuell och heterosexuell.

Asexuell är en sexuell identitet som innebär att personen inte har någon sexlust, ingen aktiv sexualitet eller inte önskar inkludera andra i sin sexualitet.

Bisexuell är en person som blir kär i eller attraherad av människor oavsett kön.

Heterosexuell är en person som blir kär i eller attraherad av människor av annat kön än en själv.

Homosexuell är en person som blir kär i eller attraherad av människor av samma kön som en själv.

Pansexuell är en person som blir kär i eller attraherad av människor av alla kön. Begreppet tydliggör att det finns fler kön än två.

Queer är ett begrepp som kan avse en teori som växt fram inom den akademiska sfären (queerteori), aktivism eller identitet. Queer som identitet innebär att på något sätt bryta mot heteronormen. Queer handlar om att ifrågasätta normer kring kön och sexualitet. Många ser sin könsidentitet och/eller sin sexualitet som queer.

Cisnorm innebär en förväntan på att alla människor ska definiera sig som det juridiska kön de tilldelades vid födseln. Det juridiska könet bestäms utifrån nyfödda barns biologiska kön.

Heteronorm innebär en förväntan att alla människor ska vara heterosexuella cispersoner och bilda familj med en person av så kallat motsatt kön. Personer som följer denna norm ges ofta fördelar i fråga om lagstiftning, känsla av sammanhang och bekräftelse.

Normkritik kallas ibland för ett normkritiskt förhållningssätt eller normmedvetenhet. Det är en metod för att kontinuerligt arbeta mot diskriminering och för likabehandling. Fokus ligger på att granska normer, reflektera kring vad som ses som självklart och diskutera privilegier i relation till normer och makt. Normkritik innebär även att aktivt synliggöra normbrytare och att förändra de strukturer som gör att vissa människor ses som mer självklara eller ges fördelar på bekostnad av (oftast) minoritetsgrupper.

Intersektionalitet innebär i stora drag att olika maktstrukturer eller diskrimineringsgrunder samverkar och kan förstärka varandra. Intersektionalitet kan användas som ett analysredskap för att exempelvis synliggöra hur olika maktordningar samspelar. En ung hbtq-person kan till exempel utsättas för diskriminering eller möta olika hinder beroende på flera faktorer, såsom kön, sexualitet, ålder, funktionalitet eller etnicitet. En intersektionell analys kan användas för att skapa bättre anpassade insatser eller för att visa på utmaningar eller diskriminering vissa individer som tillhör flera sociala kategorier möter.

Referenslista

Antonovsky, Aaron (1991). **Hälsans mysterium**. Stockholm: Natur och kultur.

Folkhälsomyndigheten (2020a) **Psykisk ohälsa, suicidalitet och självskada bland unga transpersoner**. Stockholm: Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten (2020b). **Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland homo- och bisexuella samt transpersoner**. Stockholm: Folkhälsomyndigheten

Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (2018). **Hälsa och livsvillkor bland unga hbtq-personer. Vad vet vi och vilka forskningsbehov finns?** Stockholm: Forte

LSU – Sveriges ungdomsorganisationer (2020). **Vi sluter oss inåt. En kartläggning av hat och hot mot Sveriges ungdomsrörelse**. Stockholm: LSU

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014). **Fokus 14 – Ungas fritid och organisering**. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016a). **Kartläggning av öppen fritidsverksamhet**. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016b). **Stödjande och stärkande. Unga hbtq-personers röster om identitetsstärkande och hälsofrämjande faktorer**. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019a). **Kompetens- och utvecklingsbehov i öppen fritidsverksamhet. Resultat av en nationell enkätundersökning år 2018**. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019b). **Olika verkligheter – Unga hbtq-personer om sina levnadsvillkor**. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020a). **Coronakrisens konsekvenser för det civila samhället. Lägesbild oktober 2020**. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020b). **Fokus 20 – om sexuella trakasserier i utbildningsmiljön**. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020c). **Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder**. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2021c). **Fokus-21 Vilja att förändra Drivkrafter, hinder och utmaningar för ungas samhällsengagemang**. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Statens medieråd (2019). **Ungas anmälningar av hat och hot på sociala medier 2019**. Stockholm: Statens medieråd.

Statens medieråd (2020). **Unga, medier och psykisk ohälsa 2020**. Stockholm: Statens medieråd

Hedemark, Åse (2018). **Unga berättar – en studie av ungas syn på läsning och bibliotek**. Svensk biblioteksförning

Ungdomsstyrelsen (2007). **Ungdomar, fritid och hälsa – en forskningsöversikt om fritidens skydds- och riskfaktorer**. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2009). **Se mig! Unga om sex och internet**. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2010). **Hon, Hen, Han – en analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner**. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2011). **När, var, hur – om ungas kultur. En analys av ungas kulturutövande på fritiden**. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2012). **Om unga hbtq-personers fritid**. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Digitala källor:

Arbetsmarknadsdepartementet. Regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Hämtad 2021-02-15 från <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2021/01/handlingsplan-for-hbtqi-personers-lika-rattigheter-och-mojligheter/>

Verke och EYWC (2019). Digitalisering och ungdomsarbete. Verke – Kompetenscentret för digitalt ungdomsarbete i Finland och Estonian Youth Work Centre (EYWC) – Government Agency for youth policy and youth work development. Hämtad 2021-01-28 från <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2019/03/Digitalisering-ochungdomsarbete.pdf>

Rivano Fischer, Marcelo (2020) Coping och hantering av påfrestningar, förlust och sorg. Hämtad 2020-12-01 från https://moodle.med.lu.se/pluginfile.php/171574/mod_resource/content/1/200114%20coping%20t%208%20la%CC%88kare%20kopior.pdf

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

